

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему «Вдосконалення формування витрат в Управлінні поліції охорони в
Запорізькій області»

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0728-з
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та
страхування

освітньої програми фінанси і кредит
спеціалізації Корпоративні фінанси

А.О. Усікова

Керівник к.е.н., доцент Щебликіна І.О.

Рецензент к.е.н., ст. викладач Герасимова В.О.

Запоріжжя – 2019

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет економічний
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Рівень вищої освіти магістр
Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
Освітня програма фінанси і кредит
Спеціалізація Корпоративні фінанси

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____ А.П. Кущик

« ____ » _____ 2019 року

**З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ**

Бордюг Аліні Олександрівні

1. Тема роботи: «Вдосконалення формування витрат в Управлінні поліції охорони в Запорізькій області»
керівник роботи: Щєбликіна Інна Олександрівна,
затверджені наказом ЗНУ від 4 липня 2019 року № 1111-с.
2. Строк подання студентом роботи: 2 грудня 2019 року.
3. Вихідні дані до роботи: дані фінансової звітності Управління поліції охорони в Запорізькій області, а також монографічні дослідження та наукові статті вітчизняних і зарубіжних авторів.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): поняття витрат, їх склад і структура; визначити методичні основи визначення витрат підприємства; опрацювати факторний метод визначення витрат; надати організаційну характеристику та провести аналіз економічних показників діяльності Управління поліції охорони в Запорізькій області; здійснити оцінку фінансового стану Управління поліції охорони; удосконалити шляхи зниження витрат в Управління поліції охорони в Запорізькій області.
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): кваліфікаційна робота містить 5 рис., 11 табл. і 24 формули.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Щебликіна І.О., доцент	09.08.2019 р.	09.08.2019 р.
2	Щебликіна І.О., доцент	06.09.2019 р.	06.09.2019 р.
3	Щебликіна І.О., доцент	04.10.2019 р.	04.10.2019 р.

7. Дата видачі завдання: 05 липня 2019 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання бібліографії та вивчення літературних джерел	05.07.2019 р. – 09.07.2019 р.	виконано
2.	Виконання вступу	10.07.2019 р. – 08.08.2019 р.	виконано
3.	Виконання розділу 1	09.08.2019 р. – 05.09.2019 р.	виконано
4.	Виконання розділу 2	06.09.2019 р. – 03.10.2019 р.	виконано
5.	Виконання розділу 3	04.10.2019 р. – 07.11.2019 р.	виконано
6.	Формування висновків	08.11.2019 р. – 21.11.2019 р.	виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	22.11.2019 р. – 29.11.2019 р.	виконано
8.	Подання роботи на кафедру	02.12.2019 р.	виконано

Студент _____
(підпис)

А.О. Бордюг
(ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____
(підпис)

І.О. Щебликіна
(ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____
(підпис)

А.В. Линенко
(ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 104 с., 5 рис., 11 табл., 12 додатків, 75 джерел.

Об'єктом дослідження є витрати Управління поліції охорони в Запорізькій області.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо зниження витрат в Управлінні поліції охорони в Запорізькій області.

Завдання: 1) визначити факторний аналіз, який впливає на витрати; 2) провести оцінку фінансового стану та ділової активності Управління поліції охорони в Запорізькій області; 3) провести аналіз витрат підприємства; 4) розробити шляхи зниження витрат в Управлінні поліції охорони в Запорізькій області.

Методи досліджень: діалектичний, системний, комплексний та структурно-функціональний підхід, кількісний аналіз, аналітичний; факторний аналіз.

Одержані результати та їх новизна: проведено факторний аналіз витрат, моделі аналізу фінансового стану підприємства, визначено першочергові завдання аналізу фінансового стану в Управління поліції охорони в Запорізькій області.

Практичне значення мають запропоновані рекомендації щодо зниження витрат в Управлінні поліції охорони в Запорізькій області.

ВИТРАТИ, ВИТРАТИ ЗВІТНОГО ПЕРІОДУ, ПРЯМІ ВИТРАТИ, УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ, ФАКТОРНИЙ АНАЛІЗ, ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА.

SUMMARY

Qualification work: 104 p., 5 Fig., 11 tab., 12 applications, 75 sources.

The object of the study are the expenses of the police protection Department in Zaporizhzhya region.

The purpose of the qualification work is to substantiate the theoretical provisions and develop practical recommendations to reduce costs In the police Department of protection in Zaporizhzhya region.

Objectives:

- 1) determine the factor analysis, which affects the costs;
- 2) to assess the financial condition and business activity of police protection in the Zaporozhye region;
- 3) undertake a cost analysis of the enterprise;
- 4) to devise ways of reducing costs in the police protection in the Zaporozhye region.

Research methods: dialectical, systemic, complex and structural-functional approach, quantitative analysis, analytical; factor analysis.

The results obtained and their novelty: a factor analysis of cost models analysis of the financial condition of the company, the priorities of financial analysis in the Management of police protection in the Zaporozhye region.

Of practical importance are the proposed recommendations to reduce costs In the police Department of protection in the Zaporozhye region.

The activity of any enterprise is associated with the use of certain resources: objects of labor, means of production, entrepreneurial abilities, information, which leads to the emergence of costs. Having developed a certain product or service, the company sells them and, as a rule, makes a profit. The bigger the profit, the better, of course. It is at this stage that there is a need to reduce the level of costs in order to increase profits by the economic entity. Here, the issue related to the creation of an effective cost management system comes to the fore. The main task of cost management is to find ways to make the most effective use of available limited

resources through planning, calculation, accounting and control of costs of intra-production activities.

Obtaining the desired result depends on three components: the cost of production and sales, the planned unit price and the volume of sales. Thus, it is necessary to carry out a continuous analysis of these components and determine the relationship between costs, sales volume, price and profit of the enterprise, as well as to search for opportunities to maximize profits by choosing the most favorable combination of variable and fixed costs. This is part of the cost management process functions.

COSTS, EXPENSES, DIRECT COSTS, COST MANAGEMENT, FACTOR ANALYSIS, FINANCIAL CONDITION OF THE ENTERPRISE

ВСТУП.....	8
1 ТЕОРИТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ.....	11
1.1 Поняття витрат, їх склад і структура	11
1.2 Характеристика системи управління витратами, їх складові	25
1.3 Методичні основи визначення витрат підприємства	33
Висновки до розділу 1	40
2 АНАЛІЗ ВИТРАТ ДІЯЛЬНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПОЛІЦІЇ ОХОРОНИ В ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ	41
2.1 Загальна характеристика діяльності Управління поліції охорони в Запорізькій області	41
2.2 Оцінка фінансового стану підприємства	48
2.3 Аналіз витрат підприємства	60
Висновки до розділу 2	69
3 ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ УПРАВЛІННЯ ПОЛІЦІЇ ОХОРОНИ В ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ	70
3.1 Шляхи зниження витрат на підприємстві	70
3.2 Організаційний механізм впровадження системи управління витратами.....	77
3.3 Ефективність розрахунку пропозиції , щодо вдосконалення системи управління витратами	87
Висновки до розділу 3	93
ВИСНОВКИ	94
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	98
ДОДАТКИ	105

ВСТУП

Діяльність будь-якого підприємства пов'язана з використанням тих чи інших ресурсів: предметів праці, засобів виробництва, підприємницьких здібностей, інформації, що й призводить до виникнення витрат. Виробивши певний продукт або послугу, підприємство реалізує їх і, як правило, одержує прибуток. Чим більший розмір цього прибутку, тим, звичайно, краще. Саме на цьому етапі виникає потреба у зниженні рівня витрат з метою збільшення прибутку господарюючим суб'єктом. Тут на перший план виходить питання, пов'язане зі створенням ефективної системи управління витратами. Основним завданням управління витратами є пошук шляхів найефективнішого використання наявних обмежених ресурсів за допомогою планування, калькулювання, обліку і контролю витрат внутрішньовиробничої діяльності.

Одержання бажаного результату залежить від трьох складових: витрат на виробництво і реалізацію продукції, планової ціни одиниці продукції і обсягу реалізації продукції. Таким чином необхідно здійснювати постійний аналіз цих складових та визначати залежність між витратами, обсягом реалізації, ціною і прибутком підприємства, а також здійснювати пошук можливостей максимізації прибутку шляхом вибору найвигіднішого поєднання змінних та постійних витрат. Це входить до складу функцій процесу управління витратами.

Управління витратами - це процес цілеспрямованого формування витрат щодо їхніх видів, місць та носіїв за постійного контролю рівня витрат і стимулювання їхнього зниження. Воно є важливою функцією економічного механізму будь-якого підприємства.

Діяльність підприємства пов'язана із певними витратами, які за їх економічною суттю на базі діючого бухгалтерського обліку розподіляють на поточні та капітальні. До поточних витрат відносять витрати виробничих ресурсів, які споживаються протягом одного виробничого циклу. До

капітальних - витрати на придбання поза оборотних активів, що використовуються у декількох циклах виробництва та вартість яких включається до поточних витрат виробництва оборотних шляхом нарахування зносу. Залежно від сфери діяльності поточні витрати мають назву: на підприємствах, що здійснюють матеріально - технічний збут, торговельну, посередницьку діяльність - витрати обігу, на підприємствах виробничого профілю - витрати виробництва чи собівартості. Відповідно до типового положення про калькулювання собівартості продукції у промисловості, собівартість - це викладені в грошовій формі поточні витрати підприємства на їх виробництво та реалізацію. Витрати на виробництво мають назву виробничо-заводської собівартості, а витрати на виробництво та реалізації - повної собівартості промислової продукції. Зміни у податковому законодавстві, що відбулися у 1997 році, призвели до появи поняття валові витрати. Склад валових витрат регулюється законодавством з метою визначення оподаткованого прибутку. Відмінність між валовими витратами та собівартістю полягає в тому, що вони характеризують витрати підприємства, пов'язані з усіма видами діяльності підприємства, а собівартість - з виробничою діяльністю. Таким чином, поява поняття валових витрат не відмінняє поняття собівартості та необхідність її визначення, бо без розрахунку собівартості продукції неможливо оцінити ефективність виробничої діяльності і розробити цінову політику підприємства. Крім того, розрахунок собівартості потрібен для оцінки ефективності та обсягу використання ресурсів підприємства. Бо собівартість являє собою вартісну оцінку ресурсів, що були застосовані на виробництво та реалізацію продукції.

Витрати є обов'язковим фактором, що враховується в процесі функціонування такого підприємства. Витрати враховуються при розрахунку кінцевої вартості послуг, що надаються підприємством. В рамках економіки розрізняються два типи витрат – це економічні та бухгалтерські. У першому випадку частіше за все оперують теоретики економічного профілю. В другому випадку говориться про бухгалтерський напрямок. Будь-яка система

управління фінансами має базуватись на теоретичних знаннях та використовувати такі на практиці.

Якщо подивитись на поняття «витрати» з точки зору грошово-фінансового підходу, то витрати можна визначити, як затрати, що виражаються в формі фінансового плану – грошей, що витрачаються на ресурси, матеріали, товари, послуги та інші ресурси. Такі ресурси, як правило, використовуються в процесі діяльності господарського або іншого плану в рамках одного підприємства для досягнення поставленої цілі фінансового плану, а також для інших цілей в плані грошового підходу.

Об'єктом дослідження є витратами Управління поліції охорони в Запорізькій області.

Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних положень та розробка практичних рекомендацій щодо зниження витрат в Управлінні поліції охорони в Запорізькій області.

Завдання:

- 1) Визначити факторний аналіз, який впливає на витрати;
- 2) Провести оцінку фінансового стану та ділової активності Управління поліції охорони в Запорізькій області;
- 3) Провести аналіз витрат підприємства;
- 4) Розробити шляхи зниження витрат в Управлінні поліції охорони в Запорізькій області.

Методи досліджень: діалектичний, системний, комплексний та структурно-функціональний підхід, кількісний аналіз, аналітичний; факторний аналіз.

Одержані результати та їх новизна: проведено факторний аналіз витрат, моделі аналізу фінансового стану підприємства, визначено першочергові завдання аналізу фінансового стану в Управління поліції охорони в Запорізькій області.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ

1.1 Поняття витрат, їх склад і структура

Завдяки постійному розвитку ринкових відносин та активному початку глобалізаційних процесів в економіці постійно відбувається процес урізноманітнення видів щодо безпосередньо витрат. Окрім того, слід зазначити, що постійно відбувається розширення спектру підходів щодо тлумачення цього поняття.

Не слід забувати і про те, що витрати в економіці прийнято вважати складним економічним явищем, що має бути тісно пов'язаним з будь-якими елементами процесу управління підприємством, що забезпечується, завдяки безперервності виробництва та мають впливати на показники діяльності визначеного підприємства, що виражається прямим впливом на прибуток відповідно.

Отже, слід зазначити, що для прийняття правильного та відповідно ефективного управлінського рішення, щодо конкретного підприємства, та задля досягнення максимального прибутку, слід вирішити питання щодо уточнення сутності поняття «витрати» за умови урахування тенденцій розвитку вказаної категорії, та визначити класифікацію таких витрат в плані економічно актуальної на даний момент інформації. Підприємство є одиницею, функціонування якої спрямоване на отримання прибутку, не залежно від правової та економічної форми такого. Підприємством купуються товари та матеріали для того, щоб продавати послуги на ринку ресурсів. Витрати є обов'язковим фактором, що враховується в процесі функціонування такого підприємства. Витрати враховуються при розрахунку кінцевої вартості послуг, що надаються підприємством. В рамках економіки розрізняються два типи витрат – це економічні та бухгалтерські. У першому випадку частіше за все оперують теоретики економічного профілю. В другому

випадку говориться про бухгалтерський напрямок. Будь-яка система управління фінансами має базуватись на теоретичних знаннях та використовувати такі на практиці. Здійснюється така діяльність в рамках чинного законодавства та базується на основі нормативної бази економічного напрямку відповідно. В теорії вітчизняного спрямування відповідно до питань стратегічного управління фінансами часто положення є недостатньо розробленими. Частково таке положення можна пояснити тим, що виконання поставлених задач тривалий час виконувала державна структура завдяки відповідним органам вітчизняного економічного апарату. Крім того, можна відзначити недосконалість законодавства, правової бази та економічного регулювання, що також є помітними в рамках описаного питання нестабільності законодавчої бази та практичного досвіду фахівців з указанного питання.

У науковій літературі існують різні підходи до розкриття сутності категорії «витрати», але вони недостатньо систематизовані. Найчастіше поняття «витрати» розкривають з точки зору економіки та бухгалтерського обліку, але ці підходи не розкривають сутність даного поняття за всіма ознаками з урахуванням потреб управління, тому виникає необхідність уточнення категорії «витрати». Слід також враховувати той факт, що ринок визначає активну роботу підприємств лише в умовах конкурування. Отже, кожне підприємство має розробляти власну ділову стратегію відносно націленості щодо конкурентних переваг відповідно до вимог та потреб ринково економіки та споживачів включно.

Отже, стратегія визначається загальним планом управління фінансами витратами в тому числі, що мають бути врахованими для досягнення основних цілей, які ставить перед собою підприємство. Одна з головних задач – це виявлення переваг і сильних сторін економіки підприємства. Очевидно, у літературних джерелах та законодавчих актах категорія «витрати» трактується по-різному, що свідчить про відсутність єдиної думки науковців у цьому питанні. Узагальнимо трактування сутності поняття «витрати» за такими

підходами: ресурсно-виробничий, фінансово-грошовий, економічний, бухгалтерський, управлінський, маркетинговий, нормативно-правовий. Проте навіть за одного підходу трактування поняття «витрати» дещо відрізняються, але мають спільний складовий елемент.

За положеннями Міністерства фінансів України: Витрати - зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками.

Якщо говорити про Закон України «Про оподаткування підприємств», то в положеннях такого можна знайти дещо інше розуміння ключового поняття про витрати. В Законі України «Про оподаткування підприємств» говориться наступне: Під терміном «витрати» слід розуміти суму коштів або вартість майна, сплачену нараховану платником податку продавцю цінних паперів та деривативів як компенсація їх вартості. Податковий Кодекс України дає дещо інше визначення щодо поняття витрат. Таким чином, в описаному документі звучать наступні рядки: Витрати - сума будь-яких витрат платника податку у грошовій, матеріальній або нематеріальній формах, здійснюваних для провадження господарської діяльності платника податку, в результаті яких відбувається зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, внаслідок чого відбувається зменшення власного капіталу крім змін капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власником [15, с.28; 31, с. 93] :

Економісти Е.С. Хандріксен та М.Ф. Ван Бреда зазначають, що «витрати є несприятливим рухом ресурсів, який зменшує прибуток фірми. Проте не кожен несприятливий рух є витратами. Більше того, витрати - це використання або споживання товарів і послуг у процесі отримання доходу».

Е.А. Аткінсон - це вчений-дослідник, який в своїй роботі використовує лише сучасні підходи щодо вивчення та дослідження положень економіки. Дослідник не зміг упустити таке поняття, як «витрати». Відповідно, опираючись на власні дослідження щодо вказаної проблематики, Е.А.

Аткінсон дає таке наступне визначення щодо вказаного поняття: «витрати - це усі ресурси і фактори виробництва, що потребують обліку, виражені у грошовій формі».

Таблиця 1.1 - Визначення поняття «витрати» за різними підходами

Визначення	Джерела
1	2
1.Ресурсно-виробничий підхід	
Спожиті і ресурси або гроші, які необхідно заплатити за товари, роботи і послуги.	Ф.Ф.Бутинець [5]
Важливий елемент відтворювального процесу первинної ланки, що відтворює у собі витрати підприємства на всі спожиті ресурси на виконання робіт.	І.А. Волкова [6]
Сума спожитих на виконання монтажних робіт електроматеріалів.	М.С. Пушкар [7, с.389]
2.Фінансово-грошовий підхід	
Виражені в грошовій формі поточні витрати трудових, матеріальних, фінансових та інших видів ресурсів на виконання монтажних робіт.	І.О. Бланк [8, с.19]
Обсяг використаних ресурсів підприємства у грошовому вимірі для здійснення господарської діяльності.	В.П. Климко, Л.О.Нестеренко, А.М. Поддєрьогін [10]
3.Економічний підхід	
Формуються в процесі використання ресурсів під час здійснення певної його діяльності. Вони мають цільову спрямованість. Витрати підприємства визначаються як сума зменшення вартості активів або зменшення власного капіталу «збиток».	Економічний словник [11, с.43]
Трата енергії і тільки енергії, зокрема інтелектуальної і фізичної енергії людини. На практиці ці витрати виявляються у вигляді цілеспрямованого й упорядкованого руху і використання деяких обмежених ресурсів: капіталовкладень, основних і оборотних фондів, природних багатств.	І.І. Сидоров[12, с.18]
Сукупні витрати живої та уречевленої праці на роботи і послуги становлять витрати господарської діяльності суб'єктів підприємництва.	Ю.С. Цал-Цалко [13, с.5]
4.Бухгалтерський підхід	
Це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, яке призводить до зменшення власного капіталу [за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками].	Н.В. Прохар [14], В.В. Кулішов [15, с.76]
Найважливіша частина фінансової діяльності підприємства, тому слід знати порядок їх здійснення, обліку й розподілу.	В.С.Лень [16, с.449] О.І. Коблянська [17]
Споживання або використання матеріалів, робіт, послуг в процесі одержання доходу.	Г.В. Нашкерська [18, с.390]

Продовження таблиці 1.1

1	2
Одна з важливих категорій управлінського обліку та якісної оцінки діяльності підприємства. Для управління менеджерам необхідні не просто витрати, а інформація про витрати на будь-що [продукт, або його партію, послуги тощо].	В.Г. Козак [19, с.129]
Для управління собівартістю робіт витрачення ресурсів можна відображати через використання поняття «затрати», що є зменшенням економічних вигод протягом звітного періоду, або збільшення зобов'язань підприємства, що призводить до зменшення капіталу.	Л.В. Нападівська [20]
Витрати, які впливають на управлінські рішення, розглядаються в системі управлінського обліку, оскільки лише в ній формуються релевантні витрати. Для прийняття управлінських рішень потрібна інформація про витрати на «щось» [обладнання, послуги, процес тощо]. Автор називає це «щось» об'єктом обліку витрат або об'єктом калькулювання собівартості, згідно з яким і відбувається групування та вартісне вимірювання витрат.	Ч. Хорнгрен [21, с.63]
6. Маркетинговий підхід	
Ф. Котлер виділяє три підходи до визначення базових, вихідних цін: основані на витратах, на думці споживачів і ціни конкурентів.	Ф. Котлер [22, с.298-299]
Витрати виступають інструментом цінової політики підприємства, тому що попит визначає верхній рівень ціни, а її мінімальну величину - витрати. Отже, під час управління маркетинговою діяльністю на певному етапі процесу ціноутворення, під час аналізу витрат з метою визначення ціни послуг їх класифікують на певні види за такими ознаками.	С.С.Гаркавенко [23, с. 291, 302]
7. Аналітичний підхід	
Вартісне вираження абсолютної величини застосовано-спожитих ресурсів, необхідних для здійснення ним поставленої мети.	А.М. Турило, Ю.Б. Кравчук, А.А. Турило [24, с.32]
Собівартість продукції і прибуток перебувають в обернено-пропорційній залежності: зниження собівартості приводить до відповідного зростання суми прибутку, і навпаки.	Н.А. Іващенко [25]
Фінансовий результат діяльності будь-якого підприємства визначається шляхом порівняння витрат і доходів підприємства. Дані автори зазначають, що для збільшення ефективності роботи кожне підприємство повинно контролювати витрати [проводити політику оптимізації витрат] з метою недопущення перевищення їх над доходами.	Р.М. Циган, О.С. Савченко [26]
8. Нормативно-правовий підхід	
Або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що призводять до зменшення власного капіталу підприємства [за винятком зменшення власного капіталу внаслідок його вилучення або розподілу власниками] за умови, що ці витрати можуть бути достовірно оцінені.	ПСБО 16 [п.6][27], НПСБО 1 [п.3][28]
Витрати-це зменшення економічних вигод протягом звітного періоду, що відбувається у формі відтоку або зменшення активів, або	МСФЗ [29]

збільшення зобов'язань, які ведуть до зменшення капіталу, не пов'язаних з його розподілом між учасниками акціонерного капіталу.	
---	--

Економічний підхід більше наближений до ресурсно-виробничого, відрізняється тим, що деталізує витрати з точки зору об'єкта. Ресурсно-виробничий підхід дає змогу класифікувати витрати, які придбані або використані в процесі виробництва або діяльності підприємства ресурси відповідно до встановленого діючим законодавством нашої країни регламенту.

Якщо подивитись на поняття «витрати» з точки зору грошово-фінансового підходу, то витрати можна визначити, як затрати, що виражаються в формі фінансового плану - грошей, що витрачаються на ресурси, матеріали, товари, послуги та інші ресурси. Такі ресурси, як правило, використовуються в процесі діяльності господарського або іншого плану в рамках одного підприємства для досягнення поставленої цілі фінансового плану, а також для інших цілей в плані грошового підходу. Таким чином, відносно даного підходу витрати завжди мають привести до підвищення доходної планки. Окрім того, завдяки грошово-фінансового підходу, можна дати конкретне визначення такому поняттю, як «витрати». Грошово-фінансовий підхід в плані визначення указанного поняття підтримували та використовували такі вчені-дослідники, як безпосередньо – І.О. Бланк, В.Л. Климко, Л.О. Нестеренко, А.М. Поддєрьогін, а також багато інших економістів з сучасним підходом до вивчення даного запитання. Якщо орієнтуватись на маркетингових підхід, то слід відмітити, що витрати можна розкрити з точки зору внутрішнього чинника, який має важливий та безпосередній вплив на цінову категорію. Слід також зазначити, що за умови аналітичного підходу витрати уже розкриваються з точки зору основної складової, що є необхідною умовою для безпосереднього аналізу та аналітики відповідно до заданих параметрів. Якщо брати до уваги маркетинговий підхід, то поняття витрат уже розкривається з точки зору внутрішнього чиннику відносно всіх процесів конкретного підприємства. Слід також відзначити, що

витрати є внутрішнім чинником, який виступає у якості складового елемента відносно загально системи управління підприємством.

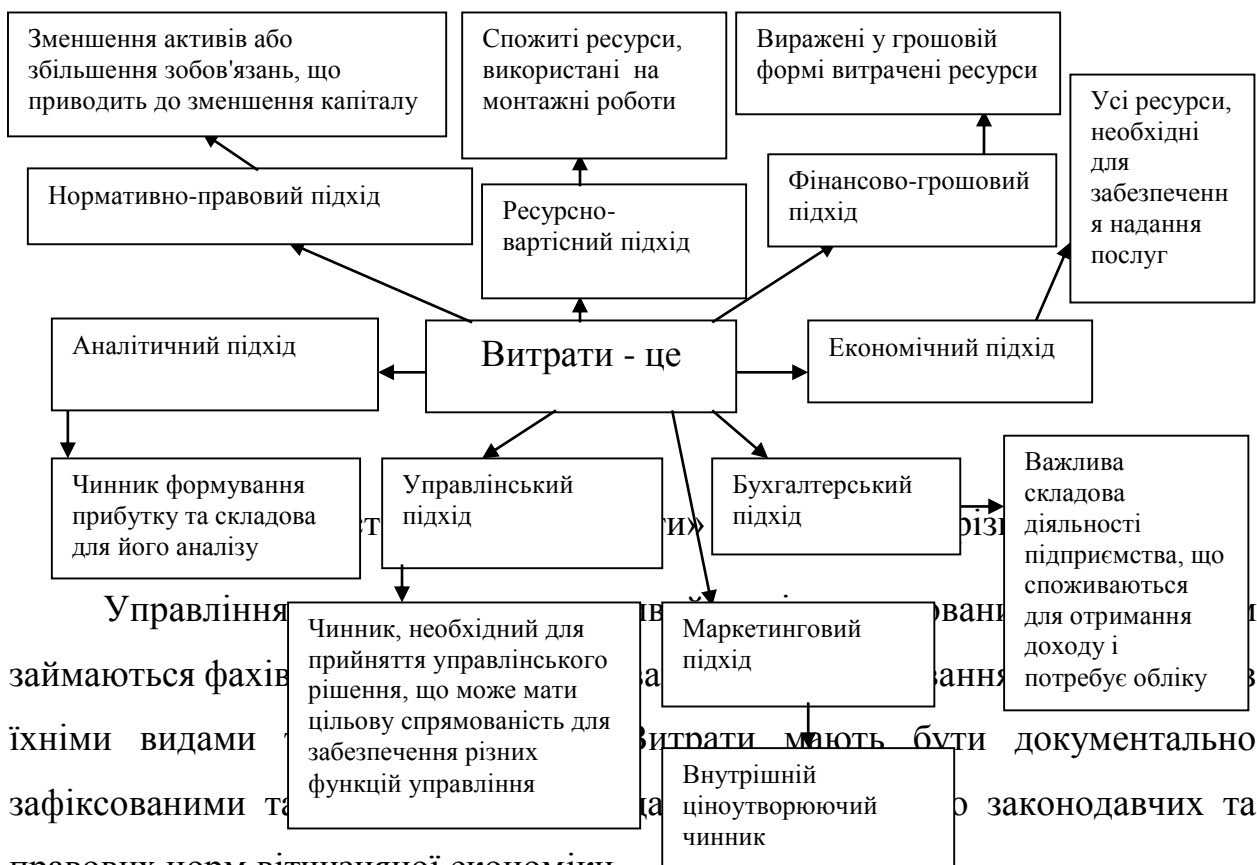
Завдяки різним підходам щодо вивчення питання про найбільш вдалого визначення поняття «витрати», ми можемо дослідити та визначити найбільш уточнене трактування такого поняття. Дуже важливо дати поняттю «витрати» найбільш пристосоване визначення з урахуванням потреб управління, та має включати в себе максимальну кількість компонентів за умови можливості поглибити розуміння вказаного терміну відносно різних вже указаних підходів відповідно [31, с.93; 32, с, 85] .

Отже, витрати - це величина, яку слід враховувати при безпосередній роботі підприємства, та яка є необхідною умовою для розвитку такого підприємства чи виробництва. Витрати є гарантом придбання матеріалів або сторонніх послуг, або отримання іншої економічної вигоди, що необхідна для завершення розпочатого процесу на підприємстві. Витрати мають бути калькульованими та врахованими відповідним працівником того чи іншого підприємства або виробництва в цілому.

Окрім того, на мою думку, витрати - це логічне зниження економічної вигоди, що виражені в вигляді вибуття активу чи збільшення зобов'язань, які ведуть до якісного зменшення об'єму власних фінансових активів підприємства [за виключенням зниження кількості капіталу за рахунок активного вилучення або законного розподілу між чинними власниками такого тощо]. Таким чином, витрати є економічною одиницею, яка має бути обов'язково врахованою при визначенні вартості наданих послуг конкретним підприємством. Витрати можуть бути спрямованими безпосередньо відносно конкретного товару [в даному випадку це послуги], так і непрямими - для оплати допоміжних матеріалів, товарів та послуг від інших підприємств та виробників відповідно.

Кожне підприємство в процесі свого функціонування має на меті досягнення максимального ефекту від своєї діяльності, а це неможливо без ефективного управління ним. В свою чергу управління виступає творчим

процесом керівника, що ґрунтується на виважених рішеннях прийнятих на основі даних, що відображають реальний стан речей на підприємстві. Дані, що є основою прийняття рішень, представляються у формі фінансових звітів відповідних звітних періодів.

Витрати звітного періоду - це визначення або кількісне зменшення фінансових можливостей, або кількісне збільшення повинності, результатами яких є зменшення об'єму власних фінансових активів [з виключенням зниження кількості капіталу за рахунок його чинного вилучення чи законного розподілу між власниками], при умові, що такі витрати є достовірно, законно та професійно оціненими відповідно. Витрати можуть бути визнаними затратами визначеного періоду водночас з визначанням кількості збільшення фінансового активу, за для отримання якого такі операції були відповідно здійсненими. У разі коли витрати не є можливим прямо визначити з доходами за певний календарний період, то відповідно такі витрати мають бути

відображеними в складі звітнього періоду, коли було здійснено дану трату. Витрати можуть бути контрольованими, цілеспрямованими та логічно зниженими за раціональної та професійної діяльності фахівця щодо цього.

Класифікувати витрати на робочий процес підприємства можна за такими наступними ознаками, як [52, с.103-105] :

1. За видами робіт допоміжних матеріалів, послуг тощо- це витрати, які проводяться на придбання окремих товарів або виробів [монтажне обладнання, системи швидкого реагування і т.д.], груп однорідних виробів та матеріалів, замовлення одноразового типу і так далі.

2. За єдністю складу- розрізняють одноелементні і комплексні витрати на виробництво [останні є типовими витратами, до складу яких входять відразу декілька економічних елементів].

3. За типовими видами затрат- такий тип витрат відрізняється специфікою економічних елементів та статтями калькуляції.

4. За способом перенесення ціни на послуги-прямі та непрямі [непрямі не можуть відноситись до окремого предмета чи послуги економічно можливими шляхами відповідно].

5. За ступенем впливу обсягу виробництва на рівень витрат- можуть бути змінними та постійними:

- Зміні витрати- це приклад витрат зі зростанням абсолютної величини, що збільшує обсяг надання послуг і зменшується зниженням такого [витрати на монтажне обладнання, матеріали для роботи, розхідні матеріали, паливо та енергію, на оплату заробітної плати для персоналу, на оплату комунальних платежів тощо].

- Постійні витрати- це затрати, з абсолютною величиною яких зростає також і збільшення обсягу надання послуг та зменшення зі зниженням надання таких [залежно від витрат на обслуговування та управління підприємства, разом з витратами на закупівлю матеріалів та з витратами на забезпечення потреб робочого процесу].

6. За періодами календарного характеру:

- Поточні -це періоди, тривалість яких не перевищує календарного періоду в один місяць;

- Довгострокові - це періоди, тривалість яких передбачає виконання довгострокових договорів та контрактів. Як правило, в даному випадку мова іде про період не менше ніж на 9місяців з моменту першої витрати або з моменту отримання першої виплати [передплата, аванс].

- Одноразові - це періоди, що передбачають здійснення договірних зобов'язань одноразово, а періодичність повторення такого договору [контракту] не менше одного місяця відповідно. Спрямовується даний тип на забезпечення процесу надання послуг одноразово або з певною періодичністю відповідно протягом тривалого часу.

7. За доцільністю витрачання:

- Продуктивні витрати- передбачаються нормами та особливостями організації робочого процесу підприємства;

- Непродуктивні- витрати необов'язкового характеру, які можуть та виникають у разі виявлення недоліків в плані організованості робочого процесу, порушення технології надання послуг, понесення додаткових витрат чи збитків тощо.

8. За визначенням доцільного відношення до собівартості:

- Витрати на закупівлю продукції- включають в себе прямі та загальні витрати, які можуть виникати за необхідності в придбанні додаткових матеріалів [монтажна продукція для установки охоронних систем] та товарів у постачальників та виробників відповідно.

- Витрати періоду - це трати, що не вносяться в реєстр собівартості послуг та мають розглядатись як витрати відповідного періоду, коли такі здійснялись. До цього розділу слід також віднести адміністративні та інші операційні витрати, що виникають в процесі роботи підприємства.

Собівартість послуг, що реалізуються визначається в оцінці, що використовується на самому підприємстві, а також завдяки калькулюванню

виробничої собівартості робіт та послуг відповідно і встановлюється безпосередньо на самому підприємстві.

1. Прямі матеріальні витрати включають в себе вартість використаних матеріалів та придбаних товарів, що є основою послуг, що надаються підприємством. Матеріальні витрати також можуть включати напівфабрикати, комплектуючі, матеріали, паливо та інші допоміжні товари чи послуги, що можуть бути віднесеними до конкретного об'єкта таких витрат. Але прямі матеріальні витрати можуть бути зменшеними за рахунок вартості зворотних відходів, що можуть бути описаними в процесі надання послуг та безпосередньо в робочому процесі підприємства тощо;

2. До складу прямих витрат прийнято відносити такі витрати на виплату заробітної плати для оплати праці робітників та керівного складу підприємства, що залучені до виконання роботи, надання послуг і виробництва товару, та які можуть бути віднесеними до конкретного об'єкта чи послуги, що пропонується підприємством;

3. Інші прямі витрати можуть включати в себе також безпосередні витрати, що мало понести підприємство у відношенні до конкретного об'єкта та конкретної послуги відповідно. Зокрема до даного пункту можна віднести відрахування на соціальні заходи, оплату оренди, втрати в результаті адміністративних платежів, зменшення на справедливую вартість наданих послуг та інші платежі даного характеру;

4. До складу загальних витрат підприємства можна включати наступні види витрат відповідно:

- Витрати на управління підприємством [формування та виплата заробітної плати апарату управління; соціальні відрахування на заходи, медичне страхування апарату управління; оплата відряджень в плані службових обов'язків, тощо];
- Розподіл витрат на основні та нематеріальні активи загального характеру і відповідного призначення;

- Витрати на необоротні активи загального призначення: до складу таких витрат відносять оплату експлуатації та ремонт, оплата утримання, витрати на страхування, оренду та інших засобів;
- Трати на вдосконалення технології надання послуг та організацію робочого процесу [виплата заробітної плати, трати на соціальні заходи, витрати матеріального характеру, купівля напівфабрикатів тощо];
- Витрати на комунальні платежі [оплата опалення, енергії, водо постачання та відведення, а також інші платежі на утримання та збільшення рівня комфорту робочого процесу підприємства];
- Витрати виробничого характеру в плані організації робочого процесу підприємства [виплати заробітної плати працівникам загального виробничого персоналу, відрахування соціального характеру на заходи та страхування, витрати технологічного характеру, додаткові роботи, матеріали та послуги відповідно];
- Додаткові витрати для організації безпеки робочого процесу [затрати на охорону праці, техніку безпеки, відрахування для збереження навколишнього середовища та природи];
- Витрати іншого характеру [переміщення матеріалів, палива, монтажного обладнання, деталей, інструментів, робочої форми тощо зі складів та на склади відповідно; нестача та псування матеріальних цінностей підприємства на складах тощо].

Витрати загального характеру на підприємстві можуть бути поділені на постійні та змінні відповідно до інформації вище.

До змінних загальних витрат слід відносити витрати, які організують обслуговування та управління підприємством, які можуть трансформуватись прямим характером [або майже прямим], що є пропорційними до зміни об'єму діяльності.

Витрати змінного загального характеру розподіляють на кожен об'єкт затрат, що використовує основну базу розподілу таких витрат відповідно [години робочого процесу, обсяг заробітної плати, якість діяльності, прямі

затрати на робочий процес тощо], які сумуються відповідно потужностей конкретного звітнього періоду підприємства.

До постійних загальних витрат підприємства прийнято відносити затрати на обслуговування та управління робочим процесом, які, як правило, залишаються незмінними [або майже незмінними] навіть при трансформацію об'єму діяльності підприємства. Постійні загальні витрати поділяють на кожен об'єкт [послугу] витрат, що використовують базу розподілу [години робочого процесу, обсяг заробітної плати, кількість діяльності, наявність и об'єм прямих витрат тощо] при нормальній потужності робочого процесу підприємства відповідно.

Нерозподілені постійні загальні витрати мають бути віднесеними до складу собівартості реалізованих послуг чи робіт за загальний період виникнення таких. Загальна сума розподілених та нерозподілених постійних загальних витрат не перевищує фактичну величину таких безпосередньо на підприємстві з економічної точки зору. Змінні та постійні загальні витрати підприємства розраховуються відповідно описаних норм економіки такого підприємства. Таким чином, витрати є економічною одиницею, яка має бути обов'язково врахованою при визначенні вартості наданих послуг конкретним підприємством.

Витрати можуть бути спрямованими безпосередньо відносно конкретного товару [в даному випадку це послуги], так і непрямими - для оплати допоміжних матеріалів, товарів та послуг від інших підприємств та виробників відповідно. Важливого значення в роботі з витратами набуває система управління витратами, яка має реєструвати такі та активно працювати з питаннями сумування та калькулювання витрат конкретного підприємства. Це необхідно для остаточного розрахунку вартості товару [в даному випадку це послуги] та встановлення логічно правильного співвідношення між витратами підприємства та собівартістю безпосереднього товару. Витрати враховуються при розрахунку кінцевої вартості послуг, що надаються підприємством.

В рамках економіки розрізняються два типи витрат - це економічні та бухгалтерські. У першому випадку частіше за все оперують теоретики економічного профілю. В другому випадку говориться про бухгалтерський напрямок. Витрати є гарантом придбання матеріалів або сторонніх послуг, або отримання іншої економічної вигоди, що необхідна для завершення розпочатого процесу на підприємстві. Витрати мають бути калькульованими та врахованими відповідним працівником того чи іншого підприємства або виробництва в цілому. Здійснюється така діяльність в рамках чинного законодавства та базується на основі нормативної бази економічного напрямку відповідно.

Управління витратами - це важливий та цілеспрямований процес, яким займаються фахівці, націлений на керування та калькулювання витрат згідно з їхніми видами та особливостями.

Витрати мають бути документально зафіксованими та внесеними в базу даних відповідно до законодавчих та правових норм вітчизняної економіки. Витрати є важливим аспектом функціонування будь-якого підприємства та являють собою окремий сегмент в плані економіки конкретного окремого підприємства. Витрати мають бути здійсненими та зафіксованими, як того вимагає законодавство та безпосередній статут конкретного підприємства. Витрати можуть бути контрольованими, цілеспрямованими та логічно зниженими за раціональної та професійної діяльності фахівця щодо цього.

Бухгалтерський облік, як відомо, - це процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства користувачам для прийняття рішень. Підсумкове узагальнення інформації та одержання підсумкових показників, що характеризують діяльність підприємства, здійснюється шляхом складання звітності за звітний період. Звітним періодом для складання фінансової звітності є календарний рік.

1.2 Характеристика системи управління витратами, їх складові

Якщо розглядати систему управління витратами та їх складові, то можна відзначити той факт, що з економічної точки зору, управління витратами виникає за місцями формування витрат, згідно до ресурсів, робіт, об'єктива та часів, протягом якого здійснюється витрати згідно діяльності підприємства.

Система управління витратами має бути спрямована на досягнення стратегічних установок підприємства та постійного пошуку способів для безпосереднього зменшення значень, які отримуються згідно економічних норм конкретного підприємства відповідно. Указані параметри вважаються відносними та відокремленими аспектами витрат, які і є основою базисного управління витратами відносно практично будь-якої моделі підприємства. Кожен з параметрів системи управління витратами підпорядковується загальній структурі, що, в свою чергу, говорить про те, що для кожного з таких параметрів виділяється кілька рівнів. Витрати є обов'язковим фактором, що враховується в процесі функціонування такого підприємства. Витрати враховуються при розрахунку кінцевої вартості послуг, що надаються підприємством.

Місцем витрат прийнято вважати одиницю організаційно-територіального характеру відповідно до зазначеного підприємства, де безпосередньо і виконується робота, відбувається споживання ресурсних активів, а також здійснюються витрати. Загальна сума місць, де здійснюються витрати, утворює ієрархію, яка має відповідати структурі та деталізації окремих робочих місць безпосередньо відповідно до підприємства в цілому. Завдяки вимірнику ресурсів відбувається характеристика матеріалів, послуг [зі сторони інших виробників], роботу фахівців різної спеціальності та кваліфікації, допоміжних матеріалів, монтажного обладнання, нематеріальних активів тощо, які мають бути спожитими або були спожитими раніше.

Якщо говорити про безпосередній об'єкт витрат, то слід відзначити, що в дану групу фіксуються ті об'єкти, які були виготовленими або наданими [так як в

підприємстві, що розглядається надаються саме послуги], які були розробленими та наданими для продажу на ринку. Окрім того, слід розуміти, що об'єкт витрат може та включає в себе такі підрозділи витрат, як обслуговуючі та допоміжні елементи, які прийнято вважати ресурсами, що є необхідними параметрами відповідно специфіки надання послуги чи виготовлення товару [у інших випадках]. Для коректного формування витрат слід звернути увагу на такий важливий аспект, як час або момент виникнення витрат. Мається на увазі момент, коли робота уже виконана [або вважається такою] або ресурс є спожитим. Таким чином, фахівцем може здійснюватися планування та коректний облік витрат [з елементами аналізу витрат], що є необхідним заходом відповідно до стандартних показників часових перспектив [тиждень, місяць, квартал чи рік]. Задля організації раціонального управління витратами реалізуються принципи відповідної до законодавства системи. Потрібно також зазначити, що в діючій правовій системі не існує жорсткого стандарту щодо системи управління витратами. Галузь теоретичного управління витратами забезпечується скоріше методичними підходами та інструментами, що активно комбінуються задля налаштування на стратегічний підхід згідно до особливостей вказаного підприємства.

Система управління витратами, як і будь-яка система управління, складається з двох підсистем: тієї, яка управляє [суб'єкт управління], і тієї, якою управляють [об'єкт управління]. Слід відзначити, що суб'єкти управління витратами виступають такі наймані робітники, як керівники, фахівці даного конкретного підприємства та всіх структурних підрозділів, що належать до структури вказаної організації відповідно.

Об'єктами вказаного процесу слід вважати процеси, операції та явища в рамках системи управління витратами відносно взятого до уваги підприємства, які розглядаються з точки зору споживання додаткових ресурсів та послуг, а також безпосереднього здійснення витрат. Таким чином, слід зауважити, що система управління витратами має характеристику відносно

множинності підсистем. Якщо звертатись для традиційного підходу, то можна виділити такі наступні види підсистем, як безпосередньо:

- Управлінсько-функціональна підсистема;
- Економіко-функціональна підсистема.

Завдяки управлінсько-функціональній підсистемі активно реалізується функція управлінського циклу, або, якщо говорити точніше, то відносно факту розроблення рішень, та необхідної реалізації таких. Не слід забувати також і про контроль за виконанням вказаних функцій визначеної підсистеми.

Економіко-функціональна підсистема реалізує важливу функцію контролю та теоретичного спрямування, щодо процесів та відносного факту розроблення і реалізації поставлених економічних задач перед конкретним підприємством [або виробництвом в інших випадках].

Кожен із вказаних блоків проходить процес деталізації завдяки таким безпосереднім складовим елементам, як:

- Прогнозування;
- Планування;
- Регулювання;
- Організація;
- Мотивація;
- Облік;
- Аналіз.

Кожен із вказаних елементів грає важливу роль відносно економічної сторони питання щодо характерних значень безпосередньо самої системи управління та контролю витрат. Отже управління витратами на підприємстві покликано вирішувати такі завдання, як виявлення ролі управління витратами, пошуку резервів зниження витрат на всіх етапах виробничого процесу, вибору системи управління витратами, що відповідає умовам роботи підприємства та інші.

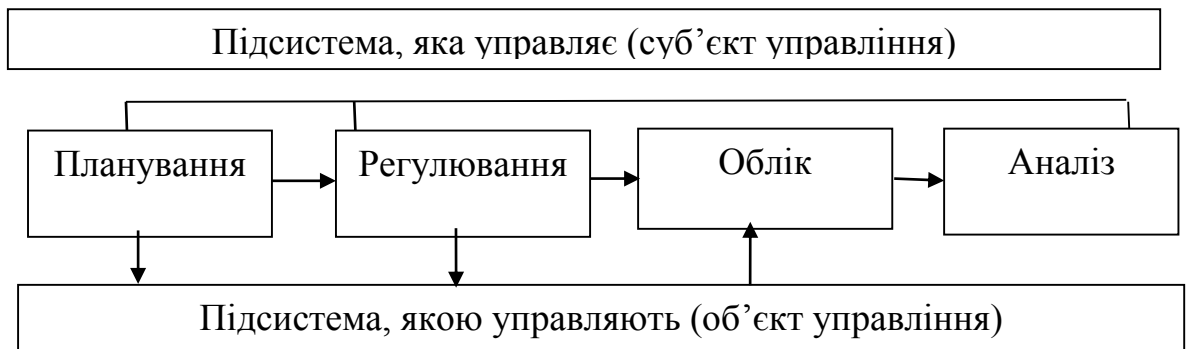

Рис. 1.2 - Підсистеми управління витратами

Планування витрат виконується в рамках розроблення планів діяльності підприємства. Обчислення планових витрат потрібне для обґрунтування та прийняття господарських рішень, установлення цільових показників витрат, що мають досягатися при реалізації прийнятих рішень.

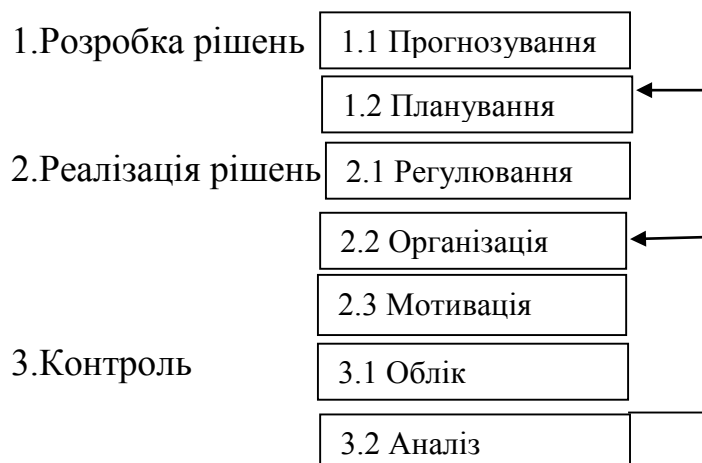

Рис. 1.3 - Функції витрат

Завдяки схематичному зображенню, можна наглядно побачити, що функція контролю формує механізм оберненого зв'язку в циклі управління витратами. Таким чином, слід зазначити, що управлінсько-функціональна підсистема припускає також безпосереднє виокремлення таких трьох наступних площин, як:

- Функціональна;

- Організаційна;
- Мотиваційна.

Функціональну площину прийнято вважати первинною, а також безпосередньо такою, що має охоплювати всі роботи щодо управління витратами, та які мають формувати виконання роботи та процесів щодо необхідності в плані формування таких виплат безпосередньо. Завдяки схематичній роботі, можна зрозуміти особливості виконання вказаною підсистемою функції управління згідно до суб'єкту управління.

Управління витратами - це важливий та цілеспрямований процес, яким займаються фахівці, націлений на керування та калькулювання витрат згідно з їхніми видами та особливостями. Планування витрат виконується в рамках розроблення планів діяльності підприємства. Обчислення планових витрат потрібне для обґрунтування та прийняття господарських рішень, установлення цільових показників витрат, що мають досягатися при реалізації прийнятих рішень.

Слід розрізняти два типи планування витрат:

- Перспективне [довгострокове];
- Поточне [відносно даних на вказаний проміжок часу].

Довгострокове планування пов'язують з розробленням стратегічних господарських заходів, які також мають довготермінове спрямування. Таким чином, довготермінове планування має довгостроковий характер і відрізняється відносною умовністю поточних розрахунків.

Якщо говорити про поточне планування, то в порівнянні з довгостроковим, таке планування відрізняється високими показниками точності та низькими рівнями ймовірності та похибок в безпосередніх розрахунках таких. Окрім того, слід зазначити, що поточні плани підприємства та необхідна реалізація запланованих цілей не можуть бути реалізованими на практиці без вказаних типів планування та комбінування таких на практиці роботі рядового спеціаліста вказаного підприємства відповідно.

Якщо говорити більш детально про поточні плани підприємства, то слід зазначити, що завдяки поточним планам і відбувається безпосередня реалізація довгострокових цілей. Реалізація довгострокових цілей також вважається поняттям ймовірним, але слід зазначити, що ймовірність такого набагато менша відносно довгострокових планів. Таким чином, дана обставина обумовлює відносну потребу щодо оперативного коригування витрат та поточних планів щодо зміни факторів формування відносно визначених планових витрат. Таким чином, безпосередньо обґрунтоване визначення планових витрат представляє собою доволі непросте завдання відносно роботи фахівця конкретного підприємства. Слід зазначити, що фундаментальним фактором якісного виконання завдання та планів щодо якісного керування та планування витрат, є побудова на підприємстві правильної системи норм витрачання ресурсного запасу, щодо основних та допоміжних матеріалів, відносно енергії, праці, ресурсів, послуг сторонніх підприємств, розхідних матеріалів, соціальних заходів і так далі.

Важливу роль в даному питанні грає функція контролю витрат, яка і полягає в тому, щоб здійснювати оперативні заходи, які пов'язані з усуненням неприпустимих відхилень відносно безпосередньо рівня витрат, що можуть виникати під час виконання поставленого керівництвом планового завдання. Контроль витрат утворює контур оберненого зв'язку, він реалізується через підсистеми обліку та аналізу. Функцію обліку витрат виконують фахівці з вказаного питання відповідно до забезпечення штату підприємства такими.

Функція обліку витрат-це:

- Спостереження;
- Ідентифікація;
- Вимірювання;
- Реєстрація.

Така функція обліку витрат передбачує розумне використання ресурсів керівним складом такого підприємства, а також вивчення фактів роботи з вказаними ресурсами відповідно робочої діяльності підприємства. За

отриманими даними обліку, слід проводити аналіз планових завдань та цілей такого підприємства в економічному плані.

Проміжний аналіз спрямований на поточне регулювання ходу виконання планів витрат. Під час його здійснення досягнуті значення порівнюються з плановими, встановлюються відхилення, які потребують детального вивчення, з'ясовуються причини цих відхилень з прийняттям відповідних заходів. Підсумковий аналіз пов'язаний із оцінкою виконання планових завдань у цілому. За результатами підсумкового аналізу розробляються комплексні заходи щодо вдосконалення СУВ. Організаційну площину системи управління витратами частіше за все пов'язують з безпосереднім встановленням місць в плані формування витрат та необхідних для дотримання центрів відповідальності. Такий підхід дає можливість в плані залучення вказаної організаційної системи управління витратами до системи керування безпосередньо самим підприємством. Структура організації управління витратами повністю залежить від цілого ряду чинників, які не варто випускати з виду. Передусім мова йде про величині конкретного підприємства. Слід розглянути кожен з варіантів більш детально. Якщо говорити про великі та середні за масштабами підприємства, то слід зазначити, що всі окремі функції з організації процесу управління витратами виконують окремі функціональні підрозділи, до яких можна віднести такі наступні функціональні одиниці підприємств, як:

- Відділ нормування;
- Плановий відділ;
- Відділ економічного регулювання;
- Бухгалтерія.

Слід зазначити, що ті ж самі функції, але відносно малого підприємства може виконуватися лише одним співробітником [в деяких випадках декількома співробітниками] - бухгалтером-економістом.

Важлива роль в плані коректної роботи підприємства відводиться також безпосередньо мотиваційній площині системи управління витратами. Слід

вказати, що функціональні особливості вказаної площини полягають в тому, щоб спонукати працівників підприємства до активного дотримання встановлених плановими завданнями рівнів витрат та в плані безперервного пошуку відносно шляхів щодо зниження таких показників. Економіко-функціональна підсистема системи управління витратами визначає моделі формування витрат в рамках функцій економічного механізму підприємства: матеріально-технічне постачання, виробництво, збут, дослідження та розробки тощо. Для кожної економіко-функціональної підсистеми процес виникнення витрат має свої особливості і передбачає створення спеціальної моделі їх оптимізації.

Н. Андрющенко та А. Бабо в своїх дослідженнях щодо сучасних підходів до управління витратами писали, що управління витратами підприємства слід розглядати як неперервний цілеспрямований процес прийняття та реалізації управлінських рішень щодо формування, регулювання, нормування, розподілу, покриття та контролю витрат [за їх видами, центрами виникнення, носіями та ін.], що призводить до збільшення прибутку [тактична мета] та зростання вартості підприємства [стратегічна мета].

Вчений-дослідник економічного підходу щодо керування витратами М. Войнаренко писав: «Управління вартістю підприємства реалізується через управління його доходами та витратами, адже саме їх співвідношення визначає кінцеві фінансові результати діяльності підприємства та перспективи подальшого розвитку». Система управління витратами підприємства є складовою загальної системи його фінансового менеджменту й охоплює всю виробничу структуру підприємства. З позицій системного підходу вона повинна володіти наступними властивостями: цілісність та єдність [дія всіх елементів підпорядкована досягненню спільної мети, зумовленої об'єктивними чинниками]; ієрархічність побудови [взаємозв'язок і підпорядкованість елементів системи між собою]; динамічність [здатність переходити з одного якісного стану в інший, залишаючись при цьому

системою]; адаптивність [здатність елементів системи пристосовуватися до зовнішнього середовища в залежності від зміни умов функціонування].

Системний підхід дозволяє поєднати управління витратами, доходами, прибутком і вартістю підприємства. Процесний підхід передбачає взаємозв'язок функцій управління та розглядає кожну з них як окремий неперервний процес для розв'язання поставлених завдань та як джерело виникнення витрат.

Застосування ситуаційного підходу в управлінні витратами зумовлене необхідністю оперативного реагування на ситуацію, що виникає на підприємстві у певний проміжок часу, адже ситуаційне управління покликане приймати оперативні рішення зі зміною економічної ситуації та проблем, що постають.

1.3 Методичні основи визначення витрат підприємства

В умовах економічної зацікавленості у кінцевих результатах діяльності підприємствам потрібна така система управління витратами, головна функція якої була б зумовлена ефективністю використання ресурсів. На сьогодні ж досвід підприємства в організації і здійсненні управління витратами зводиться переважно до перевірки виробничих показників, фінансових результатів, стану майна. Вирішення завдання організації системи управління витратами передбачає реорганізацію всієї системи управління. До неї мають входити дві підсистеми: зовнішня - фінансова, що забезпечує облік майна, виявлення результатів діяльності. Виробнича собівартість підприємства та складання звітів; і внутрішня - управлінська, що забезпечує вирішення управлінських завдань на основі одержання оперативної, своєчасної і достовірної інформації про витрати й результати в цілому на підприємстві та на його окремих ділянках. Напрями вдосконалення цієї системи можна пов'язувати з організацією здебільшого нової системи управління економікою на мікрорівні. Наукові здобутки багатьох авторів - Ф. Рімайла, Дж. А. Хіггінса, Ч. Хорнгрена.

К. Друрі та інших щодо питань розроблення та функціонування систем управління витратами у механізмі європейського ринку дає змогу дійти висновку про те, що побудова такої системи сприятиме підвищенню якості управління, а також орієнтуватиме діяльність підприємств на оптимізацію кінцевого результату. Загалом інформація, що використовується у закордонних системах управління витратами, відповідає таким умовам:

- Своєчасність [відразу ж після закінчення періоду];
- Місткість [кількість даних визначається принципом необхідності й достатності];
- Простота форми;
- Регулярність [щоб була можливість простежити тенденції];
- Первинний аналіз [порівняння планових і фактичних величин];
- Аналіз відхилень, [виявлення наднормативних відхилень];
- Взаємозв'язок звітності різних рівнів управління [підсумкові сумарні величини зі звітів нижніх рівнів входять як окремі статті до звітів центрів відповідальності вищого рівня];
- Зміст звітності менеджера збігається з його персональною відповідальністю за прийняття рішень у конкретній ділянці.

Що ж до економіки вітчизняних підприємств, то створення систем управління витратами перебуває на тому рівні, коли менеджери вже усвідомили її цінність, але ще не мають достатніх знань у цій сфері. Для підприємств України актуальним є створення ефективних систем управління, котрі враховують характерні риси вітчизняних підприємств і умови їхньої діяльності. Важко організувати налагоджену систему, яка б забезпечувала ефективну роботу підприємства шляхом формування інформації про витрати й доходи як основи для прийняття оптимальних управлінських рішень. Система управління витратами має насамперед визначити бази відліку, що дають змогу оцінити фактичні показники функціонування підприємства й запровадити облік відповідальності за допомогою створення відповідних

центрів, які можуть бути підрозділами підприємства. Менеджер центру несе особисту відповідальність за показники його роботи.

Розмір фактичної економії додаткових витрат порівняно з планом

$$\text{Oз} \cdot \text{Еп} = (\text{Сз} - \text{Сп})$$

(1.1)

Зіставляючи розмір фактичної економії витрат із очікуваною (плановою) величиною, розраховують розмір надпланової економії витрат [або перевитрати ресурсів]. Між розглянутими показниками Рос , Рдс і Рфс існує залежність

$$\text{Рфс} \cdot \text{Рдс} = \text{Рос}$$

(1.2)

Наявність надпланової економії витрат може бути пов'язана з двома факторами: по-перше, з відхиленням фактичного обсягу виробництва від передбаченого за планом (Oз і Oп) і, по-друге, з відхиленням фактичного рівня собівартості одиниці продукції від планового (Сз і Сп).

Розмір надпланової економії, одержаної за рахунок кожного фактора, визначається за таким розрахунком: за рахунок відхилення фактичного обсягу послуг від планового:

$$(\text{Oз} - \text{Oп}) \cdot \text{Е1} = (\text{Сп} - \text{См})$$

(1.3)

За рахунок відхилення фактичного рівня під планового:

$$Oz. (6.12) \cdot E2 = (Cз - Cп)$$

(1.4)

Аналітичні дослідження впливу факторів на відхилення фактичних даних про витрати на виконання робіт послуг і собівартість послуг порівняно з плановими або минулими [базисними] показниками можливо здійснювати за допомогою прийому ланцюгових підстановок. Виробничі витрати підприємства можна показати як добуток обсягу виготовлених товарів та виробничої собівартості 1 шт. До зведених показників виробничих витрат, що дозволяють аналізувати їх рівень та динаміку, відносять: виробничу собівартість виконаних [робіт, послуг]; рівень виробничих витрат на 1 грн. чистого доходу. Для аналізу зміни собівартості виконаних робіт послуг порівняно з планом чи базисним [минулим] періодом може бути використаний агрегатний індекс собівартості послуг:

$$I = \frac{\sum Oz * Cz}{\sum Oz * Cm}$$

(1.5)

Cз - фактичні виробничі витрати на надані роботи;

Oз - роботи, послуги у звітному періоді;

Cм - виробничі витрати на надання у звітному періоді;

Oз - робіт, послуг, обчислені виходячи із собівартості одиниці роботи кожного виду за планом чи в базисному періоді. Різниця між чисельником і знаменником являє собою фактичну суму економії перевитрати, одержану в результаті зміни собівартості робіт порівняно з плановими розрахунками чи з базисним періодом. Зміна виробничих витрат залежить не тільки від внутрішніх, але й від зовнішніх для підприємства факторів, а саме від зміни цін на сировину, матеріали, тарифів на енергію і послуги. Тому при аналізі діяльності підприємства інтерес становить обчислення індексу виробничих

витрат у порівняних з базисним періодом умовах. Цей індекс покаже зміну виробничих витрат тільки під впливом внутрішніх для підприємства факторів:

$$I = \frac{\sum O_3 * C_3 \pm \Delta}{C_3 * C_m}$$

(1.6)

У чисельник індексу вноситься виправлення Δ на суму здешевлення $+\Delta$ чи подорожчання $-\Delta$ елементів матеріальних витрат вартості використаних у виробництві сировини, матеріалів, палива, енергії, послуг. Показник витрат на 1 грн чистого доходу обчислюється як відношення виробничих витрат собівартості робіт, послуг до чистого доходу, одержаного підприємством:

$$P = \frac{\sum O_p * C}{\sum O_p * \Pi}$$

(1.7)

де P - рівень виробничих витрат на 1 грн чистого доходу, грн;

O_p - обсяг виконаних робіт, послуг;

C - виробнича собівартість одиниці робіт, послуг;

Π - ціна одиниці робіт, послуг.

Цей показник визначається, по-перше, у точній відповідності до його назви як сума виробничих витрат, необхідних для одержання підприємством 1 грн чистого доходу (наприклад, якщо $P = 0,62$, то це означає що 1 грн чистого доходу обходиться підприємству в 62 коп.); по-друге, як відносна величина, що характеризує структуру чистого доходу [продовжуючи приклад, можна сказати, що виробничі втрати становлять 62%, а валовий прибуток - 38% чистого доходу]. Показник рівня виробничих витрат на 1 грн чистого доходу може бути обчислений за всіма видами реалізованих робіт, послуг, а також по підприємству в цілому. Зіставляючи фактичний і плановий рівні виробничих

витрат (P) на 1 грн чистого доходу, обчислюють індекс виробничих витрат на 1 грн чистого доходу в цінах відповідних періодів:

$$I_{\text{в}=\text{Pз}-\text{Pм}} = \frac{\sum Oз*Сз}{\sum Oз*Цз} \cdot \frac{\sum Oм*См}{\sum Eм*Цм} \quad (1.8)$$

Зміна виробничих витрат на 1 грн чистого доходу по підприємству в цілому може відбуватися під впливом трьох факторів:

- Цін на реалізовану продукцію;
- Виробничої собівартості одиниці продукції кожного виду;
- Обсягу і асортименту реалізованої продукції.

Вплив кожного фактора на рівень виробничих витрат на 1 грн чистого доходу можна обчислити за такими розрахунками:

- зміна обсягу виконання робіт

$$I_a = \frac{\sum Oз*См}{\sum Oз*Цм} - \frac{\sum Oм*См}{\sum Oм*Цм} \quad (1.9)$$

- зміна виробничої собівартості реалізованих робіт

$$I_c = \frac{\sum Oз*Сз}{\sum Oз*Цм} - \frac{\sum Oз*Сз}{\sum Oз*Цм} \quad (1.10)$$

- зміна цін на виконання робіт

$$I_p = \frac{\sum O_z * C_z}{\sum O_z * C_m} \quad (1.11)$$

Взаємозв'язок між показниками, що характеризують вплив окремих факторів, такий:

$$I_v = I_a * I_c * I_{\text{ц}} \quad (1.12)$$

Виробничі втрати як один із факторів впливають на валовий прибуток. На величину валового прибутку підприємства впливають ціни на роботи, послуги, пряма залежність - зростання цін збільшує валовий прибуток і навпаки; виробнича собівартість робіт, послуг, обернена залежність - зростання собівартості зменшує валовий прибуток збільшує збиток і навпаки; натуральні обсяги робіт, послуг.

Виходячи з економічної сутності витрат тільки амортизаційні відрахування та й то за умови, що їх не визначають виробничим методом можуть вважатися постійними витратами. В усіх інших елементах витрат завжди буде більша чи менша частина постійних і змінних витрат. Тобто правомірніше говорити про умовно-постійні і відповідно про умовно-змінні витрати. Тим більше, якщо ми користуємося цими термінами щодо загальновиробничих витрат, які на промисловому підприємстві значною мірою складаються із вартості послуг допоміжних цехів. І якщо у вартості послуг енергетичних і транспортних цехів переважатиме змінна частина, то у цехах.

Якщо говорити більш детально про поточні плани підприємства, то слід зазначити, що завдяки поточним планам і відбувається безпосередня реалізація довгострокових цілей. Реалізація довгострокових цілей також

вважається поняттям ймовірним, але слід зазначити, що ймовірність такого набагато менша відносно довгострокових планів. Таким чином, дана обставина обумовлює відносну потребу щодо оперативного коригування витрат та поточних планів щодо зміни факторів формування відносно визначених планових витрат. Таким чином, безпосередньо обґрунтоване визначення планових витрат представляє собою доволі непросте завдання відносно роботи фахівця конкретного підприємства. Слід зазначити, що фундаментальним фактором якісного виконання завдання та планів щодо якісного керування та планування витрат, є побудова на підприємстві правильної системи норм витрачання ресурсного запасу, щодо основних та допоміжних матеріалів, відносно енергії, праці, ресурсів, послуг сторонніх підприємств, розхідних матеріалів, соціальних заходів і так далі.

Висновки до розділу 1

Підвищення ролі управління витратами в сучасних умовах зумовлене необхідністю досягнення підприємством оптимального рівня витрат на роботи та послуги, від яких залежить його успішна діяльність.

Забезпечення оптимального рівня витрат дає можливість створити належні умови для зростання конкурентоспроможності послуг, а також з'явиться можливість для довгострокового і економічного зростання підприємства.

Управління витратами - це складний, багатоаспектний і динамічний процес, який включає управлінські дії, метою яких є досягнення високого економічного результату діяльності підприємства.

Управління витратами - це область управлінської діяльності, як засіб досягнення підприємством високого економічного результату.

Для забезпечення успішної діяльності підприємства, величину витрат треба постійно контролювати і регулювати, тобто знати і знижувати.

Управління витратами в організації передбачає виконання всіх функцій, властивих управлінню будь-яким об'єктом, тобто розробку, прийняття і

реалізацію рішень, а також контроль за їх виконанням. Управління витратами не є самоціллю, але абсолютно необхідно для досягнення підприємством певного економічного результату, підвищення ефективності роботи.

Мета управління витратами полягає у досягненні намічених результатів діяльності підприємства найбільш економічним способом.

Функції управління витратами реалізуються через елементи управлінського циклу: прогнозування і планування, організацію, координацію і регулювання, активізацію і стимулювання виконання, облік і аналіз.

В процесі роботи були вирішені наступні завдання: розглянуто сутність і класифікація витрат; обгрунтовано необхідність управління витратами; розглянуто системи управління витратами; обгрунтовано забезпечення ефективної діяльності підприємства.

2 ЕКОНОМІЧНА ДІАГНОСТИКА ДІЯЛЬНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПОЛІЦІЇ ОХОРОНИ В ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ

2.1 Загальна характеристика діяльності Управління поліції охорони в Запорізькій області

Управління поліції охорони в Запорізькій області відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 13 жовтня 2015 року №834 «Питання функціонування органів поліції охорони, як територіальних органів Національної поліції та ліквідації деяких територіальних органів Міністерства внутрішніх справ», є територіальним органом Національної поліції, який оперативно підпорядковується Департаменту поліції охорони.

Управління має статус юридичної особи публічного права, печатку зі своїм повним найменуванням і зображенням Державного герба України, бланки, самостійний баланс, рахунки в установах банків і національній та іноземній валютах, які відкриває в порядку, установленому законодавством, а

також має право виступати в судах загальної юрисдикції всіх інстанцій та спеціалізацій.

Принципом та ідеєю створення Управління є забезпечення публічної безпеки і порядку, боротьба зі злочинністю на місцевому рівні шляхом охорони об'єктів, майна всіх форм власності, охорони фізичних осіб, запобігання та припинення правопорушень у місцях несення служби. Управління у своїй діяльності керується Конституцією України, міжнародними угодами та договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, Законом України «Про Національну поліцію», іншими законодавчими актами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, Міністерства внутрішніх справ України, організаційно-розпорядчими актами Національної поліції України. Структура, штат затверджуються Головою Національної поліції України у порядку, визначеному законодавством України. Також матеріально-технічне, ресурсне та фінансово-господарське забезпечення Управління здійснюється у визначеному законодавством України порядку, майно Управління є державною власністю, яке закріплене за ним на праві оперативного управління та використовується відповідно до Законодавства України. Важливим моментом є те, що Управління утримується за рахунок коштів від надання послуг з охорони, які здійснюються на договірних засадах, інших джерел, не заборонених законодавством України. Кошти витрачаються за різними напрямками. Управління самостійно веде бухгалтерський облік, складає фінансову, бюджетну, податкову, статистичну та іншу звітність у встановленому законодавством України порядку.

Основні завдання та види діяльності Управління:

1. Забезпечення в межах своїх повноважень реалізації державної політики у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку, надання послуг з охорони об'єктів права державної та інших форм власності;

2. Здійснення технічних заходів охоронного призначення, проектування, монтаж, ремонт, спостереження, експлуатаційне обслуговування технічних систем і засобів теле-, відеоспостереження, охоронно-пожежної, пожежної та

тривожної сигналізації, технічний захист інформації, реагування на спрацювання технічних засобів охоронного призначення, GPS-моніторинг рухомих об'єктів на підставі укладених договорів.

3. Здійснення супроводження транспортних засобів, що перевозять небезпечні вантажі, великогабаритних та великовагових транспортних засобів у тому числі охорона вантажів, їх перевезення, послуги з інкасації, тимчасово зберігання валютних цінностей і грошових коштів та фізичних осіб на підставі укладених договорів.

4. Здійснення провадження у справах про адміністративні правопорушення, що посягають на громадський порядок та громадську безпеку, застосовує адміністративні стягнення та забезпечує їх виконання у випадках, передбачених законом.

5. Забезпечення охорони державної таємниці під час поводження з матеріальними носіями секретної інформації.

Функції Управління:

1. Здійснює заходи щодо захисту інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, виявлення та припинення адміністративних правопорушень на підприємствах, в уставах та організаціях, а також інших об'єктах, які підлягають охороні, визначених відповідно до законодавства України.

2. Здійснює профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню правопорушень в межах своєї компетенції.

3. Виявляє причини та умови, що сприяють учиненню правопорушень, уживає в межах компетенції заходів щодо їх усунення.

4. Уживає заходів з метою виявлення кримінальних, адміністративних правопорушень та припиняє виявлені кримінальні та адміністративні правопорушення, у тому числі під час надання послуг з охорони, на підставі укладених договорів.

5. Уживає заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального, адміністративного правопорушення у місцях несення служби.

6. Організовує та здійснює своєчасне реагування на заяви та повідомлення, адміністративні правопорушення або події.

7. У випадках, передбачених законом, здійснює провадження у справах про адміністративні порушення, що посягають на публічний громадський порядок та безпеку, приймає рішення про застосування адміністративних стягнень та забезпечує їх виконання.

8. У межах повноважень та в порядку, визначених законодавством України, користуються базами банками даних Національної поліції України, Міністерства внутрішніх справ України та інших державних органів, здійснює інформаційно-пошукову та інформаційно-аналітичну роботу, а також обробку персональних даних.

9. Забезпечує співпрацю та взаємодію в межах наданих йому повноважень з іншими органами підрозділами поліції, Міністерства внутрішніх справ України, органів державної влади, органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями з питань підтримання публічної безпеки і порядку, забезпечення безпеки дорожнього руху, охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства та держави, протидії злочинності.

10. Організовує діяльність структурних підрозділів Управління та здійснює контроль за їх діяльністю.

11. Розглядає звернення громадян, установ та організацій, органів виконавчої влади та місцевого самоврядування з питань, що належать до компетенції Управління.

12. Планує та здійснює свою діяльність відповідно до основних напрямів діяльності поліції охорони.

13. Забезпечує розроблення інструкцій з основних вимог захисту об'єктів і фізичних осіб від злочинних посягань, вимог до інженерно-технічного укріплення та захисту об'єктів, оснащення їх технічними системами та

засобами теле-, відеоспостереження, тривожної сигналізації, контролювання доступу до початку надання послуг з охорони.

14. Визначає, за погодженням з власниками майна або уповноваженими органами чи особами, вид охорони під час її організації.

15. Для забезпечення публічної безпеки та порядку, попередження, виявлення або фіксування правопорушення, охорони власності, забезпечення безпеки осіб застосовує технічні прилади та технічні засоби, що мають функції фото- та кінозйомки, відеозапису, чи засоби фото- та кінозйомки, відеозапису.

16. Застосовує технічні засоби охоронного призначення з використанням радіочастот на умовах, передбачених для правоохоронних органів, органів Національної поліції охорони.

17. Упроваджує при здійсненні послуг з охорони та безпеки технічні засоби охоронного призначення, які рекомендовані Департаментом.

18. Здійснює проектування, монтаж, ремонт, спостереження, експлуатаційне обслуговування технічних систем і засобів теле-, відеоспостереження, охоронно-пожежної, пожежної та тривожної сигналізації, контролювання доступу далі-технічні засоби охоронного та протипожежного призначення.

19. Забезпечує придбання та встановлення технічних засобів охоронного та протипожежного призначення.

20. Вивчає позитивний досвід у галузі професійної охоронної діяльності.

21. Забезпечує режим секретності, пов'язаний з реалізацією державної політики і здійсненням практичних заходів щодо забезпечення охорони та безпеки особливо важливих об'єктів державного значення, у тому числі в умовах надзвичайного стану і особливо періоду за укладеними договорами.

22. Організовує роботу з добору, вивчення, комплектування Управління та його структурних підрозділів кваліфікованими кадрами в установленому порядку, здійснює їх спеціальну перевірку відповідно до Закону України «Про запобігання корупції».

23. У встановленому порядку організовує професійне навчання поліцейських та інших працівників Управління.

24. Забезпечує відповідно до законодавства України правовий і соціальний захист, психологічне забезпечення поліцейських та інших працівників Управління.

25. Забезпечує підготовку матеріалів для надання статусу учасника бойових дій поліцейським та працівникам Управління відповідно до законодавства України.

26. Забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, криптографічний захист інформації, яка є власністю держави, або інформації з обмеженим доступом, вимога щодо захисту якої визначена законом.

27. Здійснює в межах повноважень, передбачених законом, державний нагляд за охороною праці в Управлінні.

28. Здійснює контроль та вживає заходів щодо забезпечення протипожежної безпеки.

29. Здійснює комплекс заходів, спрямованих на виявлення, попередження, припинення та документування корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень в Управлінні.

30. Організовує і здійснює в установленому порядку матеріально-технічне та ресурсне забезпечення діяльності Управління, зокрема приміщеннями, полігонами, засобами зв'язку, транспортними засобами, озброєнням, спеціальними засобами, паливно-мастильними матеріалами, одностроєм, іншими видами матеріально-технічних ресурсів, необхідних для виконання покладених на нього завдань.

31. Здійснює заходи щодо забезпечення монтажу, ремонту та обслуговування технічних засобів охоронного призначення, озброєння, транспорту, засобів зв'язку, приміщень, які наданні Управлінню для виконання покладених на нього завдань та контроль за правильним використанням матеріально-технічних ресурсів.

32. Здійснює заходи щодо належних умов праці.

33. Здійснює інші функції та повноваження, що впливають з покладених на Управління завдань та передбачені законодавством України.

З метою організації своєї діяльності Управління:

1. Здійснює послуги з охорони, що надаються на договірних засадах у порядку, встановленому законодавчими, підзаконними актами, а також нормативно-правовими актами Міністерства внутрішніх справ України, організаційно-розпорядчими актами Національної поліції України.

2. Доставляє у випадках і порядку, визначених законом, затриманих осіб, підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення, та осіб, які вчинили адміністративне правопорушення.

3. Уживає всіх можливих заходів для надання невідкладної до-медичної допомоги особам, які постраждали внаслідок кримінальних чи адміністративних правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їх життя чи здоров'я.

4. Має необхідні активи для придбання товарно-матеріальних цінностей, оплати робіт та послуг, виплати грошового забезпечення, заробітної плати та інших виплат, встановлених законодавством для відповідних категорій працівників і поліцейських Управління та забезпечення інших потреб.

5. Використовує кошти, які отримані від діяльності Управління, за цільовим призначенням та згідно з визначеним розрахунком і дотриманням порядку черговості платежів, установленим законодавством України.

6. Щорічно розробляє та в установленому порядку подає на затвердження план обсягу реалізації послуг на майбутній звітній період і витрат з розрахунком відповідних джерел покриття.

7. Складає звіти за затвердженими законодавством України формами, подає їх у встановлені строки до відповідних інстанцій.

8. Здійснює відповідний комплекс заходів щодо забезпечення фінансової дисципліни в діяльності Управління.

9. Забезпечує в межах наданих повноважень проведення моніторингу, економічного аналізу рівня та динаміки цін на послуги охорони на місцевому

ринку охоронних послуг, розробляє та подає в установленому порядку пропозиції щодо проведення цінової політики поліції охорони.

10. Організовує діловодство та архівне зберігання документів відповідно до встановлених правил.

11. Відкриває рахунки в установах банків, у тому числі в іноземній валюті.

12. Забезпечує в межах повноважень, передбачених законом, виконання завдань з мобілізаційної підготовки та мобілізаційної готовності держави.

2.2 Оцінка фінансового стану підприємства

Фінансовий стан підприємства визначається сукупністю параметрів, які виражають наявність, доцільність розміщення та ефективність використання фінансових ресурсів, реальні та потенційні фінансові можливості. Фінансовий стан підприємства підприємства визначають:

- Забезпеченість підприємства активами, раціональність їх використання;
- Ліквідність та платоспроможність;
- Здатність підприємства генерувати грошові потоки;
- Фінансова стійкість;
- Ділова активність;
- Повнота та вага.

Фінансовий стан підприємства є синтетичним показником, який впливає на ефективність господарської діяльності підприємства. У свою чергу фінансовий стан підприємства прямо залежить від результатів його діяльності. Якщо, господарська діяльність є прибутковою, то утворюються додаткові

джерела засобів, які в кінцевому результаті сприяють зміцненню фінансового стану підприємства. Оцінку фінансового стану підприємства здійснюють різні економічні суб'єкти власники, акціонери, банки та кредитори, постачальники, покупці, інвестори, зацікавлені в отриманні найбільш повної інформації про його діяльність. Одержані результати оцінки дозволяють зацікавленим особам і підприємствам приймати управлінські рішення на підставі оцінки поточного фінансового стану, діяльності підприємства за минулі періоди і прогнозних даних. Так, власників, в першу чергу, цікавить оцінка доцільності виробничих витрат і досягнутих результатів, фінансової стійкості та конкурентоспроможності, можливостей і перспектив подальшого розвитку, ефективності використання залучених коштів; постачальників - оцінка поточної ліквідності, платоспроможності і фінансової стійкості.

Спробуйте самостійно визначити сфери інтересів інших користувачів оцінки фінансового стану. Кожна група користувачів інформацією щодо ФСП переслідує власні цілі. Для керівництва підприємства ця оцінка виступає вихідною точкою при формуванні фінансової і комерційної стратегії, що впливає на розвиток подій у майбутньому. Використання результатів оцінки дозволяє керівництву контролювати діяльність підприємства та вносити позитивні зміни в його роботу. Представники банків аналітики, кредитори, аудитори зацікавлені в оцінці платоспроможності підприємства. Фінансові аналітики та фінансисти на біржових ринках і ринках капіталів зацікавлені в оцінці ефективності та можливостей розвитку підприємства, а також надійності капіталовкладень. Інвестор прогнозує перспективи потенційних інвестицій у дане підприємство.

Основним джерелом інформації для аналізу фінансового стану підприємства є фінансова звітність, а саме:

- баланс (ф №1),
- звіт про фінансові результати (ф №2),
- звіт про рух грошових коштів (ф №3),
- звіт про власний капітал (ф №4),

- примітки до річної фінансової звітності (ф №5).

Фінансова звітність є комплексом показників, яким притаманні як логічний, так і інформаційний взаємозв'язок. Логічний взаємозв'язок полягає у взаємодоповненні та взаємній кореспонденції розділів і статей звітних форм. Регулярність формування на підприємствах фінансової звітності дає можливість проводити аналіз оперативно, без витрачання додаткових зусиль на пошук інформації. Крім цього можна говорити про динаміку показників, про визначення загальних тенденцій розвитку підприємства. Окрім перерахованих форм, необхідно мати додаткову інформацію про підприємство, яку не завжди можна виділити з бухгалтерської звітності. Зміст та обсяг інформації визначається характерними особливостями галузі або конкретного підприємства. Проте, перш ніж користуватися інформацією бухгалтерських звітів, необхідно переконатися в її достовірності, впевнитися у правильності заповнення і точності зроблених арифметичних підрахунків при визначенні окремих показників. Узгодженість показників різних форм звітності перевіряють за допомогою прийому порівняння. Деякі показники входять до різних звітних форм, а отже, при правильному складанні звіту обов'язково повинні збігатися. Необхідно пам'ятати, що будь-який висновок і рекомендації, зроблені за результатами аналізу, можуть бути сумнівними, якщо джерела інформації не перевірені та не підготовлені належним чином.

Оцінка фінансового стану базується, по-перше, на повному розумінні бухгалтерського обліку, його мови, значення, важливості та обмеженості фінансової інформації, що міститься у звітності, по-друге, - на таких методичних прийомах інструментарії як аналіз абсолютних та відносних показників, горизонтальний та вертикальний аналіз. Поряд із фінансовою звітністю для оцінки ФСП доцільно використати також статистичну звітність. Аналіз і контроль фінансової діяльності підприємства - це діагноз його фінансового стану, що дозволяє визначити недоліки і прорахунки, виявити і мобілізувати внутрішні господарські резерви, збільшити доходи і прибутки,

зменшити витрати виробництва, підвищити рентабельність, поліпшити фінансово-господарську діяльність підприємства в цілому.

У залежності від організації проведення фінансового аналізу розрізняють:

- зовнішній фінансовий аналіз, що здійснюють працівники податкових органів, аудиторських фірм, банків, страхових компаній з метою вивчення правильності відображення результатів фінансової діяльності підприємства;

- внутрішній фінансовий аналіз, що здійснюють менеджери підприємства з використанням усієї сукупності наявних інформативних показників.

Аналітична робота підприємства включає:

1. Аналіз фінансових результатів і рентабельності:

- Аналіз і оцінка рівня та динаміки показників прибутковості, факторний аналіз прибутку від реалізації продукції, товарів і послуг;

- Аналіз фінансових результатів від інвестиційної й іншої діяльності;

- Аналіз і оцінка використання чистого прибутку;

- Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягів виробництва продукції і прибутку;

- Аналіз взаємозв'язку прибутку, руху оборотного капіталу і грошових потоків;

- Аналіз і оцінка впливу інфляції на фінансові результати;

- Факторний аналіз показників рентабельності.

2. Аналіз фінансового стану підприємства:

- Аналіз і оцінка складу та динаміки майна;

- Аналіз фінансової стійкості підприємства;

- Аналіз ліквідності балансу;

- Комплексний аналіз і рейтингова оцінка підприємства.

Фінансовий контроль - процес перевірки фінансової діяльності підприємства, своєчасне виявлення відхилень і прийняття оперативних управлінських рішень, що забезпечують її нормалізацію.

Основними функціями фінансового контролю є:

- Спостереження за ходом реалізації фінансових завдань;
- Вимір ступеня відхилення фактичних результатів фінансової діяльності від передбачених;
- Діагностика по розмірах відхилень погіршень фінансового стану підприємства;
- Розробка оперативних рішень по нормалізації фінансової діяльності;
- Коректування окремих цілей і показників фінансової діяльності наприклад, у випадках зміни зовнішнього фінансового середовища, кон'юнктури фінансового ринку, внутрішніх умов на підприємстві.

Оперативна і поточна фінансова робота на підприємстві спрямована на практичне забезпечення фінансового забезпечення підприємницької діяльності і підтримка платоспроможності на належному рівні.

Фінансовий стан підприємства - комплексне поняття, що є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства; визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і системою показників наявності, розміщення і використання фінансових ресурсів [59, с.99-105]

Основні завдання аналізу фінансового стану:

- Визначення ефективності використання фінансових ресурсів;
- Аналіз ділової активності підприємства і його положень на фінансовому ринку;
- Оцінка конкурентно-здатності підприємства;
- Об'єктивна оцінка динаміки і стану ліквідності, рентабельності, платоспроможності, фінансової стійкості підприємства.

Аналіз фінансового стану підприємства - частіша аналізу господарської діяльності підприємства, що складається з двох взаємозалежних частин: фінансового аналізу й управлінського аналізу. У свою чергу ці частини аналізу включають зовнішній і внутрішній аналізи. Зовнішній фінансовий аналіз здійснюється партнерами підприємства, що контролюють органами на основі даних публічної фінансової звітності. Зовнішній фінансовий аналіз включає:

- Аналіз абсолютних показників прибутку;
- Аналіз показників рентабельності;
- Аналіз фінансової стійкості, стабільності, платоспроможності і ліквідності балансу;
- Аналіз ефективності використання залученого капіталу;
- Економічна діагностика фінансового стану.

Внутрішній фінансовий аналіз здійснюється аналітиками підприємства і заснований на широкій інформаційній базі, включаючи оперативні дані.

Внутрішній фінансовий аналіз включає:

- Аналіз майна капіталу підприємства;
- Аналіз фінансової стійкості і стабільності підприємства;
- Аналіз ділової активності підприємства;
- Аналіз динаміки прибутку та рентабельності підприємства і факторів, що впливають на них;
- Аналіз кредитоспроможності підприємства;
- Аналіз ліквідності і платоспроможності підприємства;
- Аналіз самооплатності підприємства.

Прийоми аналізу фінансового стану підприємства. Основні прийоми аналізу фінансового стану підприємства:

- Горизонтальний аналіз - порівняння кожної позиції звітності з попереднім періодом;

- Вертикальний аналіз - визначення структури фінансових показників з оцінкою впливу різних факторів на кінцевий результат;
- Трендовий аналіз - порівняння кожної позиції звітності з попередніми періодами і визначення тренда -основної тенденції динаміки показників;
- Аналізу коефіцієнтів - розрахунок відносин між окремими позиціями звіту або позиціями різних форм звітності, визначення взаємозв'язків показників;
- Порівняльний аналіз - внутрішньогосподарський аналіз зведених показників звітності за окремими показниками підприємства, аналіз показників підприємства в порівнянні з показниками конкурентів, середньогалузевих показників;
- Факторний аналіз - визначення впливу окремих факторів на результативний показник.

Методи фінансового аналізу - це комплекс науково-методичних прийомів дослідження фінансового стану підприємства.

Класифікація методів фінансового аналізу:

1 рівень:

Неформалізовані методи аналізу засновані на описі аналітичних процедур на логічному рівні, а не на твердих аналітичних взаємозв'язках і залежностях:

- Метод експертних оцінок і сценаріїв;
- Психологічний метод;
- Морфологічний метод;
- Порівняльний метод;
- Побудова системи показників;
- Побудова системи аналітичних таблиць.

Формалізовані методи аналізу засновані на жорстко формалізованих аналітичних залежностях:

- Метод ланцюгових підстановок;
- Метод арифметичної різниці;
- Балансовий метод;
- Метод відокремлення ізольованого впливу факторів;
- Метод процентних чисел;
- Інтегральний метод;
- Диференціальний метод;
- Логарифмічний метод;
- Метод простих і складних відсотків;
- Дисконтування.

2 рівень:

Традиційні методи економічної статистики:

- Метод середніх і відносних величин;
- Метод угруповання;
- Графічний метод;
- Індексний метод;
- Елементарні методи обробки рядів динаміки.

Математико-статистичні методи:

- Кореляційний аналіз;
- Дисперсний аналіз;
- Факторний аналіз;
- Метод головних компонентів.

Дескриптивні моделі, що ґрунтуються на використанні фактичних даних бухгалтерського обліку та звітності:

- Побудова системи звітних балансів;
- Представлення фінансової звітності в різних аналітичних розрізах;
- Вертикальний і горизонтальний аналіз звітності;
- Система аналітичних коефіцієнтів.

Предикативні моделі мають прогнозний характер:

- Розрахунок крапки оптимального обсягу продажів;
- Побудова прогнозів фінансових звітів;
- Динамічний аналіз.

Нормативні моделі засновані на порівнянні фактичних результатів діяльності підприємства з нормативними. Сутність моделей полягає в тому, що на кожну статтю виробничих витрат установлюється норматив і з'ясовуються причини відхилень від них фактичних даних. Моделі застосовуються в основному у внутрішньому фінансовому аналізі.

Першочергові завдання аналізу фінансового стану:

- Виявлення забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами і перевірка їх цільового використання;
- Оцінка ступеня виконання планових фінансових заходів, програм, плану фінансових показників;
- Визначення платоспроможності підприємства і ліквідності балансу;
- Оцінка дотримання фінансової, розрахункової і кредитної дисципліни;
- Оцінка ефективності використання капіталу;
- Оцінка оборотності капіталу;
- Оцінка ділової активності підприємства;
- Своєчасне виявлення і усунення недоліків у фінансовій діяльності, пошук резервів і можливостей економного, раціонального використання фінансових ресурсів та розробка конкретних заходів щодо втілення їх у виробничий процес.

Фінансовий стан підприємства оцінюють на основі показників, згрупованих за такими напрямками:

- Оцінка платоспроможності і ліквідності - визначає фінансові можливості підприємства щодо погашення заборгованості, покриття підприємством позикових коштів;
- Оцінка фінансової стійкості - визначає співвідношення власних і залучених коштів, рівень фінансової стабільності;

- Аналіз прибутковості - дає можливість порівняти отриманий прибуток з вкладеним капіталом, тобто визначити міру ефективності авансованого у виробництво і реалізацію капіталу;

- Аналіз ділової активності - характеризує кругообіг засобів підприємства.

Фінансовий стан підприємства може бути стійким, нестійким, кризовим. Здатність підприємства своєчасно здійснювати платежі, фінансувати свою діяльність на розширеній основі свідчить про стійкий фінансовий стан. Стійкий фінансовий стан підприємства залежить від результатів виробничої, комерційної і фінансової діяльності. Відносні показники оцінки фінансового стану підприємства необхідно порівнювати з: аналогічними даними за попередній період; аналогічними даними інших підприємств; загально визнаними нормами; кращими зразками.

Платоспроможність - означає наявність у підприємства грошових коштів та їх еквівалентів, достатніх для своєчасного погашення своїх боргових зобов'язань.

Ліквідність - це здатність оборотних засобів перетворюватися у грошові кошти, які необхідні для нормального функціонування підприємства, тобто можливість реалізувати наявні засоби активи для сплати у відповідні терміни своїх першочергових зобов'язань пасивів, а також непередбачуваних боргів.

Коефіцієнти ліквідності:

1. Коефіцієнт абсолютної ліквідності «кислотний тест» характеризує миттєву спроможність погасити короткострокову заборгованість.

$$\text{Коб.} \frac{\text{Л}}{\text{Х}} = \frac{\text{ГК} + \text{ПІ}}{\text{ПЗ}}$$

(2.1)

де ГК - грошові кошти та їх еквіваленти;

ПІ - поточні фінансові інвестиції;

ПЗ - поточні зобов'язання.

Факторний аналіз - дослідження впливу окремих показників-факторів на величину показника, який розглядається як результат стохастичних і детермінованих функціональних зв'язків. У фінансовому аналізі під фактором (від лат. factor - роблячий, виробляючий) слід розуміти умови, які необхідні для здійснення господарського процесу, а також причину, яка його змінює та визначає характер або основні риси. При цьому виходять з того, що досліджувані показники характеризуються як жорстко детерміновані функціональні, мультиплікативні та кратні моделі. Отже, при фінансовому аналізі у моделі показника $y = f(x_1, x_2, \dots, x_n)$, яка характеризує жорсткий зв'язок результату (y) від факторів (x_i) і який одержав приріст Δy , можна визначити, яка частка приросту відбулася за рахунок кожного фактора. $\Delta y = \Delta x_1 y + \Delta x_2 y + \dots + \Delta x_n y$. Для вирішення використовуємо специфічні прийоми. Загальну схему алгоритму використання прийомів факторного дослідження в фінансовому аналізі показників розглянемо на прикладі двофакторної моделі.

Таблиця 2.1 - Показники для факторного аналізу формування результатів операційної діяльності, за 2016 рік тис. грн.

Показники	Базисний рівень (0)	Звітний рівень (1)	Відхилення (Δ) +,-
Чистий дохід (ЧД)	7385	100790	93405
Витрати (В)	11030	101236	90206
Чистий дохід з 1 грн витрат (ЕП), грн	0,67	0,99	0,07

Таблиця 2.2 - Показники для факторного аналізу формування результатів операційної діяльності, за 2017 рік тис. грн

Показники	Базисний рівень (0)	Звітний рівень (1)	Відхилення (Δ) +,-
Чистий дохід (ЧД)	100790	122186	21396
Витрати (В)	101236	122908	21672
Чистий дохід з 1 грн витрат (ЕП), грн	0,99	0,99	0,98

Таблиця 2.3 - Показники для факторного аналізу формування результатів операційної діяльності, за 2018 рік тис. грн

Показники	Базисний рівень (0)	Звітний рівень (1)	Відхилення (Δ) +,-
Чистий дохід (ЧД)	122186	136626	14440
Витрати (В)	122908	135227	12319
Чистий дохід з 1 грн витрат (ЕП), грн	0,99	1,01	1,17

Результативний показник ЧД описується формулою мультиплікативного зв'язку:

$$\text{ЧД}_0 = \text{В}_0 \cdot \text{ЕП}_0; \text{ЧД}_1 = \text{В}_1 \cdot \text{ЕП}_1$$

(2.2)

Отже, показник ЕП, як кратна модель, дорівнює:

$$\text{ЕП}_0 = \text{ЧД}_0 : \text{В}_0; \text{ЕП}_1 = \text{ЧД}_1 : \text{В}_1. 4$$

(2.3)

Для розрахунку впливу факторів на $\Delta\text{ЧД}$ використаємо прийом абсолютних відхилень. При цьому, щоб розрахувати вплив першого фактора кількісного В на результативний показник $\Delta\text{ЧД}_в$, необхідно абсолютний приріст цього фактора $\Delta\text{В}$ помножити на базисний рівень другого фактора якісного ЕП₀.

$$\Delta\text{ЧД}_в = \Delta\text{В} \cdot \text{ЕП}_0 = 3317321,94 \cdot 1,05 = 3483188,03$$

$$\Delta\text{ЧД}_B = \Delta B \cdot \text{ЕП}_0 = 1053813,69 \cdot 0,78 = 821974,68$$

$$\Delta\text{ЧД}_B = \Delta B \cdot \text{ЕП}_0 = 1499724,35 \cdot 0,82 = 1229773,97$$

Вплив другого фактора Е на результативний показник $\Delta\text{ЧДЕП}$ розраховується множенням фактичного значення першого фактора B_1 на абсолютний приріст другого фактора $\Delta\text{ЕП}$, тобто того фактора, вплив якого вивчається.

$$\Delta\text{ЧДЕП} = B_1 \cdot \Delta\text{ЕП} = 8910028,25 \cdot 0,7 = 6237019,77$$

$$\Delta\text{ЧДЕП} = B_1 \cdot \Delta\text{ЕП} = 8910028,25 \cdot 1,74 = 15503449,15$$

$$\Delta\text{ЧДЕП} = B_1 \cdot \Delta\text{ЕП} = 11191619,69 \cdot 1,03 = 115273643,77$$

Загальна ціна впливу факторів дорівнює приросту результативного показника.

$$\Delta\text{ЧД} = \Delta\text{ЧД}_B + \Delta\text{ЧДЕП} = 9720207,8$$

$$\Delta\text{ЧД} = \Delta\text{ЧД}_B + \Delta\text{ЧДЕП} = 16325423,83$$

$$\Delta\text{ЧД} = \Delta\text{ЧД}_B + \Delta\text{ЧДЕП} = 116503417,74$$

Для розрахунку впливу факторів на $\Delta\text{ЕП}$ кратна модель використаємо прийом ланцюгових підстановок. Алгоритм розрахунку за цим прийомом для кратної моделі показника буде таким:

$$\Delta\text{ЕП} = \Delta\text{ЕПЧД} + \Delta\text{ЕП}_B; \Delta\text{ЕПЧД} = \Delta\text{ЧД} : B$$

(2.4)

$$\Delta\text{ЕП}_B = - [(\Delta B \cdot \text{ЧД}_1) : (B_0 \cdot B_1)]$$

(2.5)

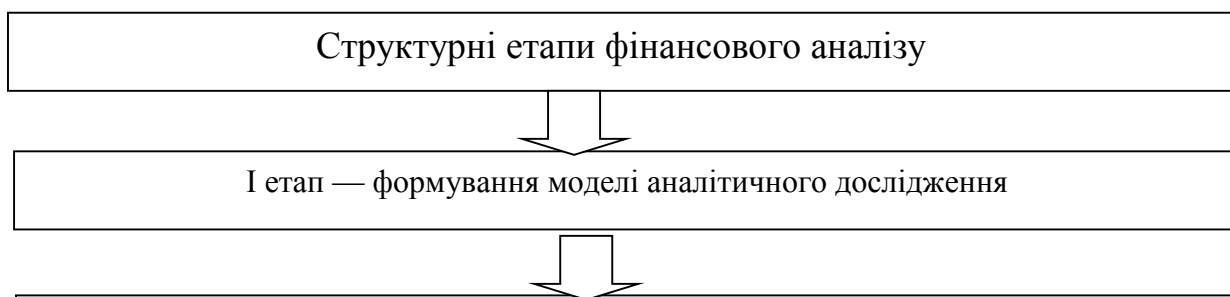
Зрозуміло, що при факторному аналізі з використанням жорстко детермінованих моделей допускаються певні умовні розрахунки, які не змінюють напрямку дії відповідного фактора. Стохастичні зв'язки досліджуються переважно регресійними моделями. Рівняння регресії характеризує зміну середнього рівня результативної ознаки у залежності від зміни факторної ознаки x . При цьому визначають математичне сподівання

групових середніх результативної ознаки під впливом різних значень факторної ознаки. Залежно від форми зв'язку між результативними і факторними ознаками для аналітичного дослідження використовують відповідні математичні формули.

2.3 Аналіз витрат підприємства

Умовою успішного проведення фінансового аналізу є чітка організація аналітичного процесу як системи раціональних, скоординованих дій вивчення об'єкта дослідження відповідно до визначеної мети. Для забезпечення ефективності фінансового аналізу його потрібно добре продумати, спланувати й організувати. Процес фінансового аналізу повинен здійснюватись упорядковано, у певній послідовності. Адже фінансовий аналіз слід розглядати як цілісну систему, механізм оцінки, ефективна дія якого забезпечується чітким дотриманням його технології і методики проведення. Організацію фінансового аналізу можна уявити як технологічний процес, в якому необхідні аналітичні процедури здійснюються у встановленому порядку і реалізуються за допомогою сукупності організаційних, методичних і технічних методів, способів і прийомів. Виходячи із терміну, змісту і призначення виконуваних аналітиком процедур, процес фінансового аналізу умовно можна поділити на окремі складові щодо чотирьох основних етапів.

Одним з найважливіших завдань аналізу господарської діяльності є оцінка дій господарюючого суб'єкта, що полягає в аналізі його умов господарювання, а також результатів даного процесу. Аналітик після оцінки діяльності підприємства, його витратної та доходної частини, аналізує його фінансову звітність.

Рис. 2.1 Аналітична схема процесу фінансового аналізу

Фінансовий аналіз, незалежно від суб'єктів його проведення, реалізується в системному підході до його методики та структури етапів щодо їх складу, зв'язків і змісту. Коротко зрозуміло зміст кожного з етапів фінансового аналізу. Визначальним етапом розроблення методики фінансового аналізу є процес формування його моделі. Він полягає у визначенні завдання, мети і об'єктів аналізу, вивченні матеріалів та результатів раніше проведених аналітичних досліджень, складанні плану аналізу і графіка його проведення, розробці програми і всього інструментарію методичних прийомів і алгоритмів розрахунків для аналізу, обмеженні кола необхідної інформації для проведення аналізу і попередньому ознайомленні з нею. Як відмічає відомий економіст Е. Хелферт, в будь-якій ситуації слід чітко розуміти мету аналізу, перед тим як братися за олівець чи сідати за комп'ютер, інакше процес аналізу стає беззмістовним перебиранням цифр.

До витрат звітного періоду належать: витрати операційної діяльності, фінансові витрати, втрати від участі в капіталі, інші витрати. Аналіз витрат звітного періоду починають з оцінки їх загального рівня та рівня їх окремих складових, з визначення відхилення звітних показників від показників попередніх періодів або прогнозних чи планових значень. Оцінюється їх динаміка, тенденція до зміни цих витрат. Такий аналіз дозволяє своєчасно реагувати на відхилення від запланованих економічних параметрів

господарської діяльності, розробляти відповідні заходи з недопущення зайвих витрат і втрат. Аналіз структури витрат звітного періоду тісно пов'язаний з аналізом їх динаміки. У процесі такого аналізу визначають відхилення часток окремих складових витрат від аналогічних даних минулих періодів та прогнозу або плану, розраховують вплив цих відхилень на зміну підсумкового показника. У процесі аналізу виділяють складові витрат, що становлять найбільшу частку в сумарних витратах звичайної діяльності, й складові за якими відбулися найбільші зміни. Такий аналіз дає змогу визначити напрями подальшого аналізу, звернути увагу на ті витрати, частка яких змінилася найсуттєвіше.

Групування витрат по елементах характеризує всі витрати підприємства, включаючи витрати на роботи і послуги непромислового характеру.

Планування витрат за економічними елементами дає змогу пов'язати їх з іншими розділами плану: планом матеріально-технічного постачання, фондом заробітної плати, планом зростання ефективності виробництва, балансом надходжень і витрат тощо. При аналізі встановлюється пропорція, в якій всі витрати розподіляються між предметами праці, засобами праці і витратами на оплату живої праці. У результаті дається оцінка характеру виробництва матеріаломістке, фондомістке, трудомістке і звідси визначаються найважливіші напрями пошуку резервів зниження собівартості. Порівняння питомої ваги відповідних елементів витрат за кілька звітних періодів дозволяє виявити зміни рівня витрат, обумовлені ступенем кооперування, впровадження нової техніки. Аналіз витрат за економічними елементами уможлиблює, у свою чергу, вивчення їхнього складу, питомої ваги кожного елемента, частку живої і уречевленої праці в загальних витратах на виробництво. Використовуючи дані фінансової звітності підприємства за 2017–2018 роки, розглянемо структуру витрат за економічними елементами на підприємстві див. табл. 2.4.

Таблиця 2.4 - Аналіз структури витрат за економічними елементами
Управління поліції охорони за 2017–2018 роки тис. грн.

Елементи витрат	2017 рік		2018 рік		Відносне	Відносне
	Сума, тис.грн	питома вага, %	Сума, тис.грн	питома вага, %		
Матеріальні витрати	22967,00	48,0	22993,00	50,6	2679	2,6
Витрати на оплату праці	70018,00	21,3	82364,00	23,3	1424	2,0
Відрахування на соціальні заходи	14916,00	8,7	17098,00	8,6	326	-0,1
Амортизація	2676,00	2,4	2309,00	3,0	268	0,6
Інші витрати	12331,00	19,6	11163,00	14,5	-639	-5,1
Всього:	122908,00	100	9337930005,88	100	4058	0

Проаналізувавши табл. 2.4 бачимо, що абсолютна сума усіх витрат на підприємстві збільшилась на 4058 тис. грн. внаслідок: зростання частки матеріальних витрат на 2679 тис. грн., що зумовлено підвищенням цін на сировину і матеріали, а також незначними перевитратами норм витрат матеріалів на одиницю продукції; збільшення витрат на оплату праці на 1424 тис. грн., або на 2,0%, що викликано зростанням ставок оплати праці та відрахувань на соціальні заходи на 326 тис. грн., але зменшились порівняно з 2017 роком на 0,1%; підвищення амортизаційних відрахувань на 268 тис. грн., або на 0,6% пов'язане із застосуванням прискореної амортизації. Також спостерігається збільшення питомої ваги матеріальних витрат, витрати на оплату праці, амортизації та зменшення питомої ваги витрат на соціальні заходи, інші витрати.

Таблиця 2.5 - Витрати підприємства по транспорту

Рік	Всього запчастин	АКБ	Шини	Ремонт автомоб.	ПММ	МШП для транспорту
2016	556,485.26	11598,89	178995,30	698,453.96	7,123,527.85	23,412.12
2017	882,680.06	18716,39	186894,50	766,529.91	7,817,720.05	60,580.87

2018	778,823.11	12586,33	159862,58	931,478.57	7,970,890.85	37,810.10
	2217988,38	42901,61	525752,38	2396462,44	22912138,75	121803,09

Проаналізувавши табл. 2.5, видно, що багато витрат йде на транспорт. Ці витрати є необхідними, адже на підприємстві є 100 машин, 59 з яких група реагування, та 44 - це машини, які їздять по об'єктах, роблячи монтажні роботи, та встановлення охоронного обладнання. Багато витрат на запчастини, які підприємство купує в ТОВ "Трейдзапчастина", також частина витрат на ремонтів машин на СТО, та на закупівлю бензину. Отже, проаналізувавши витрати по транспорту, можна зробити висновок, що з роком витрати стають більшими, за рахунок збільшення цін на запчастини, бензин, та послуги. Також витрати зростають, тому що з кожним роком старі машини виходять з експлуатації, багато з яких треба ремонтувати, практика показує, що з кожним роком машини частіше ремонтуються на СТО, наприклад різниця між 2016 роком і 2018 роком -233024,61 грн.

Подальшим кроком аналізу оборотних активів, які безпосередньо беруть участь у створенні елементів фінансових ресурсів за доданою вартістю підприємства, має бути оцінка поточної ефективності використання виробничих запасів, одержаних послуг і виконаних робіт для здійснення операційної, фінансової, інвестиційної і надзвичайної діяльності через матеріальні витрати та об'єкти діяльності підприємства (роботи, послуги). За інформаційними ресурсами звітності для оцінки ефективності матеріальних витрат можна досліджувати показники: матеріаловіддача; матеріаломісткість витрат при здійсненні операційної діяльності та формуванні чистого доходу; координація матеріальних та прирівняних до них витрат і елементів доданої вартості у операційних витратах [67, с.269-276] :

1. Матеріаловіддача (МВ) - характеризує рівень одержаного чистого доходу (ЧД) на 1 грн вартості використаних матеріальних цінностей, одержаних послуг і виконаних робіт для потреб операційної діяльності (ВМ):

$$MB = \text{ЧД} : BM$$

(2.6)

2. Матеріаломісткість чистого доходу (ММЧ) - це обернений до матеріаловіддачі показник, який показує скільки матеріальних і прирівняних до них витрат припадає на кожну гривню створеного ними чистого доходу:

$$\text{ММч} = BM : \text{ЧД}$$

(2.7)

Збільшення матеріаловіддачі та зменшення матеріаломісткості чистого доходу характеризують поліпшення ефективності господарської діяльності.

3. Матеріаломісткість операційних витрат ММв - відображає величину матеріальних витрат BM, як окремого елемента в загальній сумі витрат операційної діяльності ОВ:

$$\text{ММв} = BM : \text{ОВ}$$

(2.8)

4. Коефіцієнт координації матеріальних та прирівняних до них витрат і елементів доданої вартості в операційних витратах МВк. Показник відображає співвідношення пропорцію вартості використаних матеріальних і прирівняних до них цінностей з доданою вартістю в операційних витратах за сумою оплати праці ОП, відрахувань на соціальні заходи СЗ, амортизаційних відрахувань А та податків ПД, і характеризує матеріальне завантаження діяльності підприємства:

$$\text{МВк} = BM : (\text{ОП} + \text{СЗ} + \text{А} + \text{ПД})$$

(2.9)

5. Коефіцієнт матеріального завантаження створених фінансових ресурсів за елементами доданої вартості МЗд показує рівень матеріальних і прирівняних до них витрат на 1 грн створеної доданої вартості підприємством:

$$\text{МЗд} = \text{ВМ} : \text{ДВ}; \text{ДВ} = \text{ОП} + \text{СЗ} + \text{А} + \text{ЧП} + \text{ПД} \quad (2.10)$$

де ДВ — додана вартість;

ЧП — чистий прибуток.

6. Коефіцієнт еластичності матеріальних та прирівняних до них витрат відносно чистого доходу МЕч показує, як впливає їх зміна величиною в 1 грн (1 %) на обсяги робіт, послуг:

$$\text{МЕч} = \Delta\text{ЧД} : \Delta\text{ВМ} = \text{Тчд} : \text{Твм}, \text{Тчд} = \Delta\text{ЧД} : \text{ЧД}; \text{Твм} = \Delta\text{ВМ} : \text{ВМ} \quad (2.11)$$

де Тчд і Твм - відповідно темп приросту чистого доходу і матеріальних та прирівняних до них витрат.

7. Коефіцієнт еластичності матеріальних та прирівняних до них витрат відносно доданої вартості МЕд показує, як впливає їх зміна величиною в 1 грн (1 %) на обсяги доданої вартості:

$$\text{МЕд} = \Delta\text{ДВ} : \Delta\text{ВМ} = \text{Тдв} : \text{Твм}; \text{Тдв} = \Delta\text{ДВ} : \text{ДВ} \quad (2.12)$$

де Тдв - темп приросту доданої вартості.

Рівень ефективності формування поточних матеріальних та прирівняних до них витрат операційної діяльності підприємства показано в табл.2.6

Таблиця 2.6 - Аналіз матеріальних витрат операційної діяльності підприємства, грн

Показники	2016 рік	2017 рік	2018 рік	Відхилення (+,-)
Матеріаловіддача	2,65	2,63	2,62	0,3
Матеріаломісткість:				
• операційних витрат				
• чистого доходу	0,37	0,38	0,38	2,56
Співвідношення матеріальних витрат і доданої вартості операційної діяльності	32,33	31,25	36,21	0,02
Матеріальне завантаження доданої вартості	58,23	59,78	58,86	0,01
Коефіцієнта еластичності матеріальних та порівнянних до них витрат відносно результативних показників:	35,69	39,31	39,12	0,02
• чистого доходу				
• доданої вартості				

Дані табл. 2.6 засвідчують про низький рівень матеріаловіддачі в діяльності підприємства і відповідно негативний рівень показників матеріаломісткості, співвідношення матеріальних витрат і доданої вартості операційної діяльності, коефіцієнта еластичності матеріальних витрат відносно доданої вартості. Виходячи із результатів аналітичного дослідження, головним ресурсом ефективного функціонування системи господарювання мають стати інноваційні матеріалозберігаючі моделі розвитку економіки. Аналіз також показав, що чистий дохід зростав більшими темпами, ніж матеріальні витрати, а в оцінці доданої вартості у поточному періоді відбувалися негативні зворотні тенденції.

Перелік і склад статей калькулювання виробничої собівартості продукції робіт, послуг устанавлюються підприємством. Але в будь-якому випадку на

особливу увагу заслуговує перевірка матеріальних витрат, оскільки, вони мають найбільшу питому вагу у структурі витрат на виробництво продукції.

Непрямі витрати - витрати, що не можуть бути віднесені безпосередньо до конкретного об'єкта витрат економічно доцільним шляхом. Яскравим прикладом непрямих витрат є фінансові витрати.

До фінансових витрат відносяться витрати на проценти за користування кредитами отриманими, за облігаціями випущеними, за фінансовою орендою тощо та інші витрати підприємства, пов'язані із залученням позикового капіталу.

До складу інших витрат включаються витрати, які виникають під час звичайної діяльності крім фінансових витрат, але не пов'язані безпосередньо з виробництвом та реалізацією продукції товарів, робіт, послуг.

Надзвичайні витрати включаються до фінансової звітності за вирахуванням суми, на яку зменшується податок на прибуток від діяльності підприємства внаслідок збитків від надзвичайних подій - стихійних лих, пожеж, повеней, крадіжок тощо.

До витрат звітного періоду належать: витрати операційної діяльності, фінансові витрати, втрати від участі в капіталі, інші витрати. Аналіз витрат звітного періоду починають з оцінки їх загального рівня та рівня їх окремих складових, з визначення відхилення звітних показників від показників попередніх періодів або прогнозних чи планових значень. Оцінюється їх динаміка, тенденція до зміни цих витрат. Такий аналіз дозволяє своєчасно реагувати на відхилення від запланованих економічних параметрів господарської діяльності, розробляти відповідні заходи з недопущення зайвих витрат і втрат.

Аналіз структури витрат звітного періоду тісно пов'язаний з аналізом їх динаміки. У процесі такого аналізу визначають відхилення часток окремих складових витрат від аналогічних даних минулих періодів та прогнозу або плану, розраховують вплив цих відхилень на зміну підсумкового показника.

Висновки до розділу 2

Отже, прямі затрати - це витрати, пов'язані з виробництвом певних видів продукції сировина, матеріали, зарплата виробничих робітників. Вони прямо відносяться на той чи інший об'єкт калькуляції.

Непрямі витрати пов'язані з виробництвом декількох видів послуг і відносяться на об'єкт калькуляції шляхом розподілу пропорційно відповідній базі основній і додатковій заробітній платі робітників або всім прямим витратам. Прикладом непрямих витрат є загальновиробничі та загальногосподарські витрати, витрати на утримання основних засобів.

Загальна сума витрат може змінюватись із-за об'єму виконаних робіт, її структури, рівня змінних затрат на одиницю послуги і суми постійних витрат.

Як правило, найбільшу питому вагу в собівартості промислової продукції займають затрати на сировину і матеріали. Загальна сума по цій статті залежить від об'єму виробництва продукції, її структури і зміни питомих затрат на окремі вироби.

Питомі затрати на окремі вироби в свою чергу залежать від кількості маси витрачених матеріалів на одиницю виконаної роботи і середньої ціни одиниці матеріалів. Розрахунок впливів даних факторів проводиться способом ланцюгових підстановок.

Аналогічним чином вивчаються затрати по статті «Заробітна плата». Загальна сума прямої зарплати залежить від об'єму виробництва товарної продукції, її структури і рівня затрат на окремі вироби, які, в свою чергу, залежать від трудомісткості і рівня оплати праці на одну людину.

Для розрахунку впливів даних факторів на зміну суми прямої зарплати по видах продукції використовується спосіб ланцюгових підстановок.

Отримані результати показують, по яких видах послуг має місце перевитрата по засобів на оплату праці, а по яких - економія і за рахунок чого. В основному перевитрата зарплати виправдовується збільшенням випуску продукції.

3 ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ УПРАВЛІННЯ ПОЛІЦІЇ ОХОРОНИ В ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ

3.1 Шляхи зниження витрат на підприємстві

В сучасних ринкових умовах з поширеними кризовими явищами актуальною проблемою є задача прийняття рішень з підвищення рівня прибутковості підприємствами - суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності. І тут, крім чинників збільшення обсягів виконання робіт, просування їх на незаповнені ринки висувається проблема зниження витрат на закупівлю електроматеріалів і звісно виконання робіт.

До основних джерел зниження витрат на роботи виконання монтажу на підприємстві - суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності можна віднести:

- Зниження витрат сировини, матеріалів, палива і енергії;
- Зменшення розміру амортизаційних відрахувань;
- Зниження витрат заробітної плати;
- Скорочення адміністративних витрат та накладних витрат;
- Ліквідація непродуктивних витрат і втрат.

На економію ресурсів значно впливає кількість техніко-економічних чинників. Найбільший вплив мають такі групи внутрішньовиробничих чинників:

- Підвищення технічного рівня монтажу;
- Удосконалювання організації праці;
- Зміна обсягу послуг.

Всі вони призводять до зниження витрат сировини, матеріалів, заробітної плати.

Зменшення витрат сировини і матеріалів досягається за рахунок зниження норм їхнього використання, скорочення відходів і втрат у процесі монтажу і збереження, повторного використання матеріалів, впровадження

безвідходних технологій. На розмір витрат істотний вплив має зміна цін на сировину і матеріали. При їхньому збільшенні витрати зростають, а при зниженні - зменшуються. Зниження витрат підприємства забезпечується і за рахунок зменшення витрат живої праці на одиницю роботи та темпів зростання його продуктивності відносно темпів зростання середньої заробітної плати.

Значне зниження витрат можна досягти також в результаті застосування прогресивних методів організації послуг. Прикладом є розроблена в Японії і маюча широке застосування в усьому світі система організації послуг точно в строк. Вона знижує витрати на монтаж за рахунок бездефектного виконання роботи. Сутність її полягає в тому, що комплектуючі вироби, деталі поставляються споживачу у визначене місце, у потрібний час, у необхідній кількості. Якщо попадаються браковані деталі, виробничий процес зупиняється, тому що запасів на робочому місці немає.

Система сприяє зниженню витрат головним чином за рахунок того що:

1. Знижуються витрати на складування і збереження напівфабрикатів як у споживача, так і у виробника. Останній крім того знижує витрати на реалізацію.

2. Має місце забезпечення бездефектного виготовлення продукції постачальником. Підприємства в цих цілях повинні навчати всіх співробітників методам контролю якості, підвищувати відповідальність виробничих робітників за якість, використовувати автоматичні пристрої для контролю якості і т.д. В результаті знижуються витрати на монтаж, що пов'язані з повторною обробкою електроматеріалів, споживанням сировини і заробітною платою.

Велику увагу слід приділити таким резервам, як правильний підхід до класифікації та калькулюванню витрат.

Зниження розміру накладних витрат пов'язане з підвищенням ефективності експорту, імпорту, тому перевірка дотримання підприємством у звітному

періоді режиму економії та пошук можливостей їх скорочення є важливим інструментом у підвищенні ефективності всієї діяльності підприємства.

З цією метою здійснюється аналіз витрат звітного періоду у порівнянні з попереднім. В процесі аналізу слід встановити причини зміни величини накладних витрат, відносно обсягу виконаних монтажних робіт, а також за окремими видами накладних витрат.

Виділимо основні фактори зміни величини накладних витрат, які слід брати до уваги в процесі аналізу:

- Із перевезення товарів: кількість вага вантажу, радіус відстань перевезення, ставка за перевезення тариф, фрахт, спосіб та умови перевезення;
- Із перевантаження товарів: кількість вага вантажу, ставка за перевантаження, надбавка при нестандартних та надважких вантажах;
- Зі зберігання товарів: кількість вага вантажу, спосіб зберігання, термін зберігання, ставка за зберігання.

В процесі аналізу необхідно мати на увазі, що приріст абсолютного рівня накладних витрат може бути викликаний такими причинами як збільшення кількості реалізованих товарів та зміни розмірів окремих видів витрат на одиницю реалізованих товарів. Зміна відносного же рівня - такими причинами як зміни цін на товари, зрушення у структурі реалізації товарів, зміни величини витрат на одиницю кількості реалізованих товарів.

В підсумку відзначимо, що лише комплексний підхід до управління витратами дозволить знизити їх розмір, підвищити ефективність як зовнішньоекономічної так і господарської діяльності підприємства в цілому. Деякі начальники помилково вважають, що зниження витрат на підприємстві відбудеться, якщо вони почнуть суворо контролювати витрачання грошей, які вже є на рахунку. При цьому зовсім не приділяється увага тому, звідки ці гроші на рахунку беруться. Якщо управляти тільки платежами, незабаром на підприємстві почнеться хронічний дефіцит коштів, а якщо активно залучаються кредити, то не за горами і банкрутство. Ефективність зниження

витрат залежить від того, як ведеться облік і витрат, і доходів. Причому обидві ці статті треба планувати заздалегідь. Бажано, щоб у керівника перед очима завжди були намічені обсяги доходів і витрат з розбивкою на місяці, квартали, роки. Деякі інвестиційні проекти можуть в короткостроковій перспективі здатися витратними, а в довгостроковій - дуже вигідними.

Керівник повинен мати на руках об'єктивну, а не прикрашену, інформацію про своє підприємство. Можливість контролювати витрати з'являється з того моменту, коли вони починають враховуватися. В Управлінні розроблена наступна стратегія зниження витрат: створюється відділ по скороченню витрат, його співробітники:

- Вивчають, фактори, що впливають на витрати;
- Перевіряють відповідність технологічних процесів нормам, які закладалися ще в період проектування підприємства;
- Розраховують оптимальне навантаження виконуючих робіт;
- З'ясовують причини перерв в роботі;
- Контролюють наявність збоїв при прийманні товарів;
- Виявляють затарювання складу і т.п.

Потім відбувається аналіз і оптимізація витрат, тобто співробітники намічають програму скорочення виявлених витрат, а керівник розглядає її і стверджує. Пунктами такої програми можуть стати: централізована закупівля основних матеріалів, більш ефективна робота з клієнтами і т.п.

Всі стратегії зниження витрат затверджуються керівником, вони знаходять своє відображення в бюджеті підприємства. Порухувати прийняті рішення можна тільки у виняткових випадках. За дотриманням цього правила повинні відповідати фінансові служби. В їх обов'язок входить стежити за обґрунтованістю витрат і відсікати непотрібні витрати. Жорстка фінансова дисципліна повинна підтверджуватися наказом керівника, в якому зазначено, що рішення про витрати приймає одна або кілька призначених начальником відповідальних осіб.

Виділяють три шляхи оптимізації витрат:

Експрес-скорочення. При цьому способі боротьби з витратами, потрібно негайно припинити оплачувати витрати по деяких статтях. Для цього проаналізуйте всі шляхи оптимізації витрат і з'ясуйте можливі наслідки.

Витрати по значущості діляться на:

1. Високо пріоритетних - це покупка сировини, видача зарплат основним працівникам і т.п. Без таких витрат підприємство зупинить свою діяльність.

2. Пріоритетні - витрати на рекламу, оплата мобільного зв'язку співробітникам і ін. Призупинення фінансування цих статей призведе до збоїв в роботі компанії.

3. Допустимі - санаторне лікування та інші пільги для співробітників. Фінансування бажане, але не обов'язкове, особливо, якщо у підприємства немає вільних коштів.

4. Непотрібні - наприклад, оплата відпочинку керівнику. На роботі підприємства ніяк не позначиться припинення фінансування непотрібних витрат.

Якщо обрана експрес-стратегія зниження витрат, то припиняється фінансування останньої категорії, різко обмежуються витрати по третій. Небажано скорочувати витрати по перших двох категорій.

Швидке зниження витрат на підприємстві, поділяється на два:

1. Економія на сировині і матеріалах. Шляхи оптимізації витрат по цій, найбільш витратній статті можуть бути різними. Найбільш ефективний – перегляд договорів з постачальниками. Співпрацюйте з великими компаніями, які можуть запропонувати більш низькі ціни і відстрочки по платежах.

2. Аналіз і оптимізація витрат на транспорт, телекомунікації, електроенергію.

Якщо напрямком діяльності компанії не є надання транспортних послуг, то можна віддати транспортний цех на аутсорсинг. Також потрібно розглянути можливість скорочення автопарку і звернутися в логістичну компанію, яка допоможе звести до мінімуму витрати на транспорт. Найпоширеніші способи зниження витрат на електроенергію: контроль витрати енергії, обмежене

висвітлення в темний час доби, перехід на енергозберігаюче освітлення та обладнання.

Витрати на комунікації скоротяться, якщо зменшити список працівників, що користуються оплачуваним підприємством мобільним зв'язком. Потрібно зменшити кількість телефонів з виходом на міжміський зв'язок, обмежити інтернет-доступ, домовлятися з великим телекомунікаційним оператором про пакетне обслуговування.

3. Скорочення персоналу і фонду оплати праці. Розглянути необхідність деяких відділів. Ефективності зниження витрат сприяє динамічний розвиток аутсорсингу і фрілансу.

Багато функцій компанії можна передати стороннім компаніям і фахівцям. Крім того, різні рекрутингові організації дозволяють скоротити некваліфікований персонал. Наприклад, прибиральницю можна викликати кілька разів на тиждень на пару годин. Більш демократичний спосіб зниження витрат – скоротити заробітну плату, але надати працівникам соціальні пільги: безкоштовне харчування, розширену медичну страховку і т.п.

Систематичне скорочення:

1. Управління інвестиціями. Інвестиції в покупку нового обладнання і у впровадження сучасних технологій необхідні підприємству для збереження його конкурентних переваг. Але приймаючи рішення про вкладення коштів в будь-який проект, не варто забувати про раніше поставлене завдання – збільшення ефективності зниження витрат. Інвестиційні проекти повинні проходити строгий відбір. Спочатку підрозділ, якому необхідний проект, має обґрунтувати його доцільність. Потім бажано запросити незалежних експертів, які проведуть техніко-економічний розрахунок і допоможуть відібрати з декількох пропозицій найперспективніше і вигідне.

2. Управління закупівлями полягає в систематичному пошуку вигідних постачальників.

3. Управління бізнес-процесами. У цій роботі заважають стереотипи, що склалися з часів СРСР. Більшість із сьогоднішніх технічних фахівців на

питання: як домогтися зниження витрат на підприємстві, дадуть відповідь: купити нове продуктивне обладнання. Тим часом, бізнес-процеси давно зазнали революційні зміни. Для ефективності зниження витрат деякі підприємства застосовують технологію «бережливого виробництва». Суть полягає в тому, що витрати оцінюються з точки зору клієнта: чи погодиться він їх оплачувати. Покупець не став би оплачувати брак і переробки, перевиробництво, переміщення товарів, запаси, очікування і т.п. Якщо обрана експрес-стратегія зниження витрат, то припиняється фінансування останньої категорії, різко обмежуються витрати по третій. Небажано скорочувати витрати по перших двох категорій.

У табл. 3.1 обґрунтовані шляхи зниження витрат Управління за основними напрямками.

Таблиця 3.1 - Обґрунтування шляхів зниження витрат Управління

Напрями економії витрат	Конкретні шляхи зниження витрат
1	2
Економія матеріальних витрат	Поліпшення використання природних ресурсів, застосування більш дешевих матеріалів, повторне їх використання, безвідходні технології
	Раціональне використання матеріальних ресурсів, дотримання найсуворішого режиму економії на всіх ділянках виробничо-господарської діяльності підприємства
	Безперервність постачання матеріальних ресурсів, що запобігає простоям у виробництві та забезпечує ритмічне, рентабельне використання обладнання
	Оптимізація витрат на транспортування, зберігання запасів та продукції
Обґрунтоване зниження витрат, пов'язаних із роботою персоналу	Вдосконалення організації виробництва і праці
	Чітке дотримання технологічної дисципліни
	Доцільне скорочення персоналу та фонду оплати праці
	Посилення контролю за співвідношенням темпів зростання продуктивності праці та заробітної плати
	Зниження трудомісткості бізнес-процесів
Технологія «ощадливого виробництва»	
Зменшення витрат на необоротні активи	Підвищення технічного рівня послуг
	Застосування ресурсозберігаючих технологій
	Зміна технологій з метою зменшення витрат
	Використання обґрунтованої амортизаційної політики

Продовження табл. 3.1

1	2
Підвищення ефективності сукупних витрат	Диверсифікація робіт
	Скорочення адміністративно-управлінських витрат
	Раціоналізація організаційної структури
	Оптимізація асортименту видів охорони
	Проведення маркетингових досліджень
Зниження рівня комерційних витрат	
Збільшення операційного важеля	
Встановлення жорсткої фінансової дисципліни	

Результати проведеного аналізу вказують на необхідність постійного пошуку можливостей зниження витрат на роботи та послуги охорони з метою отримання більш достовірної інформації для прийняття оптимальних управлінських рішень з підвищення ефективності механізму управління витратами Управління поліції охорони в Запорізькій області.

3.2 Організаційний механізм впровадження системи управління витратами

В основі методу лежить оцінка групових показників – критеріїв ефективності управління витратами підприємства, за результатами яких розраховується інтегральний коефіцієнт ефективності управління витратами цих підприємств, з урахуванням значимості вагомості кожного із критеріїв. У табл. 3.2 визначені одиничні показники групових показників ефективності управління витратами та порядок їх розрахунку. Групові показники були адаптовані й доповнені додатковими показниками, що є важливими саме для Управління поліції охорони.

Таблиця 3.2 - Удосконалена система показників оцінки ефективності механізму управління витратами діяльності підприємства

Показники	Порядок розрахунку показника	Роль показника в оцінці ефективності
1. Ефективність управління матеріальними витратами		
1.1. Матеріаловіддача	Відношення вартості виконаних робіт до суми матеріальних витрат	Характеризує виконані роботи з кожної гривні витрачених матеріалів
1.2. Матеріаломісткість	Обернений показник до коефіцієнту матеріаловіддачі	Показує витрати матеріалів на одиницю послуги
1.3. Коефіцієнт використання потенційної сировини (відходів)	Відношення використаної вторинної сировини до матеріальних витрат	Характеризує рівень використання потенційної сировини
1.4. Коефіцієнт оборотності оборотних активів	Відношення чистої виручки від реалізації до середньої суми оборотних активів	Зменшення цього коефіцієнта свідчить про уповільнення оборотності
2. Ефективність управління витратами на персонал		
2.1. Виробіток (працевіддача)	Відношення обсягу виробленої продукції до витрат на персонал	Характеризує кількість вироблених робіт на одиницю витрат на персонал
2.2. Трудомісткість продукції	Обернений показник до виробітку	Характеризує витрати на персонал на 1 гривню роботи
2.3. Рівень витрат на оплату праці	Фонд оплати праці	Характеризує динаміку фонду оплати праці
2.4. Рівень витрат на соціальні заходи	Витрати на соціальні заходи підприємства	Характеризує рівень соціального захисту персоналу
3. Ефективність управління витратами на необоротні активи		
3.1. Фондовіддача	Відношення вартості валової продукції до вартості основних виробничих фондів підприємства	Характеризує отримання продукції з 1 гривні основних виробничих фондів
3.2. Фондомісткість	Обернений показник до фондовіддачі	Характеризує витрати основних виробничих фондів
3.3. Фондоозброєність	Відношення балансової вартості основних виробничих фондів до витрат на заробітну плату	Показує величину основних засобів у співвідношенні з витратами на персонал
3.4. Коефіцієнт технічного стану основних виробничих фондів	Відношення суми зносу основних виробничих фондів до первісної їх вартості	Характеризує рівень зносу основних виробничих фондів

Після розрахунку фактичних значень показників проводиться їх нормалізація для приведення їх у єдину систему виміру та для кожного показника розраховується нормалізована зважена оцінка. Після визначення значення узагальнюючих критеріїв ефективності управління витратами (табл.3.3) розраховується коефіцієнт ефективності управління витратами підприємства.

Найбільшому фактичному значенню чи найменшому, в разі коли критерієм оптимальності є мінімізація було присвоєно індекс 1, середньому - 0,67, а найменшому найбільшому, якщо критерій оптимальності передбачає мінімізацію - 0,33.

Таблиця 3.3 - Нормалізація фактичних значень показників і обчислення ефективності управління витратами Управління за напрямками

Показники	Факт			Індекс			Вага	З вагою		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018		2016	2017	2018
1.1. Матеріаловіддача	2,651	2,630	2,629	1,00	0,67	0,33	0,25	0,250	0,168	0,083
1.2. Матеріаломісткість	0,377	0,380	0,381	1,00	0,67	0,33	0,25	0,250	0,168	0,083
1.3. Коефіцієнт використання потенційної сировини	0,347	0,365	0,411	0,33	0,67	1,00	0,25	0,083	0,168	0,250
1.4. Коефіцієнт оборотності оборотних активів	5,901	4,992	5,771	1,00	0,33	0,67	0,25	0,250	0,083	0,168
1. Ефективність матеріальних витрат								0,833	0,585	0,583
2.1. Виробіток (працевіддача)	3,319	3,160	2,769	1,00	0,67	0,33	0,25	0,250	0,168	0,083
2.2. Трудомісткість	0,301	0,316	0,361	1,00	0,67	0,33	0,25	0,250	0,168	0,083
2.3. Рівень витрат на оплату праці	0,320	0,327	0,367	0,33	0,67	1,00	0,25	0,083	0,168	0,250
2.4. Рівень витрат на соціальні заходи	0,128	0,120	0,081	1,00	0,67	0,33	0,25	0,250	0,168	0,083
2. Ефективність управління витратами на персонал								0,833	0,670	0,498
3.1. Фондовіддача	69,82	45,35	59,09	1,00	0,33	0,67	0,25	0,250	0,083	0,168
3.2. Фондомісткість	0,014	0,022	0,017	1,00	0,33	0,67	0,25	0,250	0,083	0,168
3.3. Фондоозброєність	0,059	0,087	0,058	0,33	1,00	0,33	0,25	0,083	0,250	0,083
3.4. Коефіцієнт технічного стану основних виробничих фондів	0,244	0,294	0,475	0,33	0,67	1,00	0,25	0,083	0,168	0,250

3. Ефективність управління витратами на необоротні активи	0,665	0,583	0,668
---	-------	-------	-------

Кінцевим етапом визначення ефективності управління витратами є узагальнення результатів оцінки, який дає змогу прийняти рішення про ефективність неефективність управління витратами підприємства та визначення шляхів підвищення ефективності управління витратами .

З аналізу даних табл. 3.4 можна зробити висновок про поступове зниження ефективності управління матеріальними витратами та витратами на персонал, яке щоправда не набуло значних темпів. Натомість, управління витратами на необоротні активи характеризується зростаючою ефективністю, втім поки що має незначну вагомість і це є перспективним напрямом для підприємства.

Таблиця 3.4 - Визначення інтегрального показника ефективності механізму управління витратами Управління

Показники	Індекси за напрямками			Вага	З урахуванням ваги		
	2016 р.	2017 р.	2018 р.		2016 р.	2017 р.	2018 р.
1. Ефективність матеріальних витрат	0,833	0,585	0,583	0,57	0,475	0,333	0,332
2. Ефективність управління витратами на персонал	0,833	0,670	0,498	0,42	0,350	0,281	0,209
3. Ефективність управління витратами на необоротні активи	0,665	0,583	0,668	0,01	0,007	0,006	0,007
Сумарна ефективність за напрямками з урахуванням вагомості					0,831	0,621	0,548
Коефіцієнт ефективності сукупних витрат					1,130	0,810	1,790
Інтегральний показник ефективності механізму управління витратами підприємства					0,939	0,503	0,981

Сумарна результативність витрат за напрямками без урахування ефективності сукупних витрат знижується, проте якщо застосувати коефіцієнт, який враховує динаміку рентабельності, то отримані дані свідчать про незначне підвищення ефективності механізму управління витратами підприємства. Успіх в плані діяльності конкретного підприємства полягає в

досягненні цілі в плані отримання максимальної вигоди в питанні отримання прибутку.

Досягнення мети може бути реальним завдяки зростанню обсягу виробництва та забезпеченні конкурентоспроможної продукції або послуг, що надаються підприємством в цілому. Для того, щоб досягнути основної мети - максимального збільшення прибутків, - підприємство має спочатку при піднести необхідну кількість витрат. Такі вказані витрати мають бути спрямованими на формування та використання усіх видів та типів відповідних ресурсів. Не слід забувати також про умови посилення конкурентної перспективи щодо відповідного розвитку підприємств вітчизняного значення. Окрім того, підприємства значно залежать від поведінки та характеру витрат и відповідного управління такими, завдяки чому стає можливим забезпечення фінансової та економічної стійкості відповідно до ефективності діяльності конкретного підприємства на вказаному ринку. Теоретичні основи цього наукового напрямку закладено такими відомими зарубіжними науковцями як І. Ансофф, А. Аронов, Г. Марковіц, М. Портер, Дж. Сакс, П. Самуельсон, А. Чандлер та ін. Суттєвий внесок в обґрунтування організаційно-економічних засад управління витратами зробили відомі вітчизняні економісти: В. Андрійчук, І. Бойчик, О. Варченко, І. Вініченко, М. Грещак, В. Горкавий, А. Даниленко, С. Дем'яненко, М. Дем'яненко, Л. Катан, О. Коцюба, О. Красноруцький, Г. Павлова, П. Саблук, В. Месель-Веселяк, П. Макаренко, О. Олійник, Б. Пасхавер, Ю. Цал-Цалко, О. Шпичак, Д. Шиян, О. Шуравська та ін. Економічна стійкість конкретного підприємства має бути забезпеченою відповідними органами, які контролюють вказані процеси, а також відповідають за фінансову звітність такого підприємства.

Витрати грають важливу роль в плані значення щодо життєдіяльності усіх даних та елементів діяльності підприємства на конкурентному ринку господарювання. Управління витратами має цілеспрямований вплив передбачений в плані фінансово грамотного впливу на процес формування фінансових витрат, контроль в плані рівня таких, а також щодо контролю за

рівнем економічного стимулювання щодо відповідного зниження таких. Недостатньо розроблені науково обґрунтовані рекомендації організаційного, аналітичного, інформаційного запровадження та функціонування систем управління витратами та визначення елементного наповнення й формування дієвого організаційно-економічного механізму управління витратами дослідних господарств. Даний механізм має спрямовуватися на збереження та зміцнення стійкої ринкової позиції підприємств відповідно потреб споживачів та враховувати зміни зовнішнього середовища.

Система управління витратами підприємства, як правило, складається з таких трьох основних елементів, як [75, с.69-78] :

- Концепція управління витратами;

Концепція управління витратами включає в себе такі основні поняття, як сутність, мета, принципи та напрями щодо зниження витрат.

- Механізм управління витратами;

Механізм управління витратами складається з таких основних елементів, як форми, методи управління витратами, а також іншими інструментами.

- Організація управління.

До цього типу основних елементів управління витратами слід відносити суб'єкти, об'єкти, структури, функції.

Формування системи управління витратами передбачає виявлення необхідних елементів, які усі разом забезпечать зниження витрат, збільшення прибутку, досягнення цілей підприємств.

Говорячи про витрати, К. Маркс розглядав процес формування витрат безпосередньо за їх основними елементами у виробничому процесі. При цьому він абстрагувався від проблеми коливання цін навколо вартості.

Таким чином, витрати грають важливу роль не лише при формуванні цін на товари, але і в плані формування вартості послуг, що можуть надаватись, та надаються конкретним підприємством. Для правильного формування системи

управління витратами слід уважно враховувати особливості таких. Необхідно звернути увагу на такі особливості, як безпосередньо наступні:

- Динамізм витрат;

Динамізм має бути врахованим в плані формування особливостей системи витрат, враховуючи той факт, що витрати завше мають рухатись та змінюватись як в плані особливостей витрат, так і в плані фінансової формальності таких.

- Різноманіття витрат.

Різноманіття витрат передбачає використання багатьох методів та прийомів щодо управління ними в плані функціонування конкретного підприємства відповідно.

Для грамотного та відповідального підходу щодо формування системи витрат підприємства слід обов'язково враховувати особливості витрат, а також питання щодо формування низки вимог відповідно до системи такого управління. А саме, мова йде про:

- Недопущення зайвих витрат;
- Комплексний характер управлінських рішень;
- Вдосконалення інформаційного забезпечення;
- Системний підхід до управління витратами;
- Впровадження методів зниження витрат;
- Управління витратами на різних стадіях життєвого циклу

продукції та послуг.

Управління витратами потрібно розглядати як комплексну систему, що забезпечує розроблення управлінських рішень, оскільки всі управлінські рішення щодо ефективного використання ресурсів взаємопов'язані та впливають на кінцеві результати підприємства.

Система управління витратами включає в себе два наступні аспекти:

- функціональний;
- організаційний.

Система управління витратами також має включати в себе деякі важливі функціональні підсистеми, як, наприклад, пошук та виявлення чинників для економії ресурсів, нормування витрат ресурсів, планування витрат фінансового плану і ресурсів відповідно до їх видів, а також обов'язковий облік та аналіз витрат ресурсів. Не слід також забувати і про стимулювання економії ресурсів и відповідного зниження розтрат таких.

Зазначені функції виконують відповідні структурні одиниці підприємства відділи, бюро, окремі виконавці. Виявлення і використання чинників економії ресурсів є обов'язком всіх працівників підприємства, перш за все фахівців і керівників різних рівнів.

Відповідно до певних організаційно-технічних умов і ухвалених рішень розробляються норми витрати всіх видів ресурсів:

- Сировина;
- Основні матеріали;
- Допоміжні матеріали;
- Енергія;
- Трудові ресурси.

Для того, щоб проводити якісний аналіз та контроль витрат на підприємстві, слід професійно формувати робочий план рахунків, а також організувати облік витрат відповідно до центрів відповідальності.

Усе це свідчить про те, що в процесі формування витрат та управлінні ними мають спільно використовуватися різні класифікації витрат залежно від різних ситуацій і цілей.

Під поняттям центру відповідальності слід розуміти організаційну єдність місць відповідно до витрат з центром такого, що відповідає за рівень таких витрат.

Слід розуміти, що під центрами відповідальності слід уявляти систему кошторисів, що являють собою планові витрати. Окрім того, обчислюються також и фактичні витрати і собівартість послуг і пропозицій, які надаються клієнтам відповідного підприємства.

Таким чином унеможлиблюється ефективний контроль за безпосередніми витратами ресурсів.

При цьому також слід також мати на увазі важливе значення поділу витрат відповідно до кожного центру, що відповідає за прямі та непрямі витрати, а також змінні та постійні витрати.

Система управління витратами на конкретному підприємстві передбачається виконанням усіх функцій в управлінні, що мають бути реалізованими завдяки елементам управлінського процесу:

- Прогнозування;
- Планування;
- Нормування;
- Організація;
- Калькулювання;
- Мотивація;
- Стимулювання;
- Облік;
- Аналіз;
- Регулювання;
- Контроль витрат.

Суб'єктами управління витратами є керівники, менеджери, спеціалісти, бухгалтери підприємства, які беруть участь у виконанні окремих функцій або елементів управління витратами. Об'єктами управління є витрати на функціонування підприємства, а також відповідно до необхідної реалізації продукції робіт, або надання послуг.

Значний загальний науковий досліджень російських і вітчизняних економістів було присвячено аналізу раціональних методів планування, обліку й контролю витрат в умовах адміністративно-командної економіки Голов С.Ф., Карпунін М.Г., Майданчик Б.І., Палій В.Ф., Чумаченко М.Г.

Розробці теоретичних засад формування й управління витратами на підприємствах присвятили наукові праці Е. Майер, М. Портер, Х. Фольмут, Д.

Хан, Дж. Шанк. Сучасні дослідники значну увагу приділяють оптимізації обсягів, структури й динаміки витрат Данілочкіна Н.Г., Краюхіна Г.А., Карпова Т.П., Ніколаєва С.А., Фалько С.Г., Хотінська Г.І., Шеремет А.Д., Цал-Цалко Ю.С. та інші.

Якщо говорити про механізми управління витратами, то слід відзначити застосування відповідних методів та інструментів, завдяки яким відбувається вивчення проблематики та особливостей системи витрат, дослідження поведінки таких процесів, а також методики управління ними.

Важливим процесом слід вважати вибір методів, що полягає у застосуванні різноманітних способів, а також прийомів. Завдяки правильному вибору методів, що полягають у проблематиці застосування різноманітних способів та прийомів.

Зараз на багатьох вітчизняних підприємствах система норм або відсутня зовсім, або ж використовуються застарілі норми.

Для того, щоб забезпечити необхідною нормативною базою основні елементи системи формування та управління витратами і розробити оптимальні виробничі програми.

Завдяки таким стає можливим процес вивчення та отримання точної інформації про витрати та на підставі таких приймати правильні управлінські рішення.

Прийняття рішень щодо управління системою витрат впливає безпосередньо на величину фінансового результату такого підприємства. Завдяки цьому завершальний етап - це оцінка прийнятого рішення на відповідність щодо поставленого завдання перед конкретним підприємством.

Але слід зауважити той факт, що в плані сучасних умов господарювання, увагу слід зацентувати не лише на кінцевих результатах діяльності відповідного підприємства, але і на методах досягнення таких поставлених цілей. За умов самостійного фінансування ефективною вважається система управління витратами і наслідком таких має бути оптимізація та зниження

витрат, основним джерелом яких є зростання прибутку відповідного підприємства.

3.3 Ефективність розрахунку пропозиції, щодо вдосконалення системи управління витратами

Управління витратами - це складний багатоаспектний та динамічний процес, що включає управлінські дії, метою яких є досягнення високого економічного результату діяльності підприємства. В сучасних умовах управління витратами означає створення єдиної, раціональної чітко та безперебійно функціонуючої системи з певними цільовими установками та взаємопов'язаними елементами. Система управління витратами має функціональний та організаційний аспект. Вона включає такі організаційні підсистеми, як пошук і виявлення факторів економії ресурсів; планування витрат за видами; облік і аналіз витрат; стимулювання економії ресурсів і зниження витрат. Такими підсистемами керують відповідні структурні одиниці підприємства.

підсистеми: нормування витрат ресурсів, планування і прогнозування витрат за іншими видами, облік і аналіз, пошук і виявлення факторів економії ресурсів вирішують проблеми в межах своїх обов'язків, а всі разом забезпечують конкурентоспроможність і ефективність діяльності як окремих підрозділів так і підприємства в цілому.

Система управління витратами спрямована на вирішення наступних завдань [78, с. 26] :

- Здійснення контролю за ходом господарської діяльності підприємства;
- Виявлення тенденцій змін рівня, обсягу та структури витрат на обсяг виконаних робіт;
- Збір, аналіз інформації про витрати;
- Нормування, планування витрат у розрізі елементів, підрозділів і видів монтажу;
- Пошуку резервів економії ресурсів і оптимізації витрат.

Система управління витратами - це сукупність взаємопов'язаних елементів, методів і механізмів, що діють в межах функціональних обов'язків і утворюють певну цілісність, за допомогою яких узагальнюються процеси постачання, використання ресурсів, вирішуються чітко поставлені цілі, реалізуються тактичні і стратегічні плани.

Система управління витратами - це сукупність взаємопов'язаних елементів, методів і механізмів, що діють в межах функціональних обов'язків і утворюють певну цілісність, за допомогою яких узагальнюються процеси постачання, використання ресурсів, вирішуються чітко поставлені цілі, реалізуються тактичні і стратегічні плани. Система управління витратами є специфічною і характеризується певними ознаками:

- Цілеспрямованістю - оптимізація рівня витрат на роботи, послуги та забезпечення одержання доходу;
- Складністю - наявність значної кількості підсистем;

- Гнучкістю - пристосування до змін впливу факторів зовнішнього і внутрішнього середовища;

- Керованістю - можливість змін у функціональній системі в залежності від потреб виробництва.

Необхідність удосконалення механізму управління витратами обумовлена такими факторами:

- Посиленням конкуренції на ринках матеріалів і сировини;
- Зміною і нестабільністю цін на ресурси;
- Визначення технічних способів виміру, збору, аналіз та підготовки інформації для оцінки, планування та прийняття управлінських рішень щодо оптимізації витрат.

Система управління витратами була створена інженерами і технологами у другій половині XIX ст. у США. Її мета формувалася для: надання управлінцям контролю і прогнозування витрат, вибір найефективніших шляхів розвитку підприємства, прийняття оперативних управлінських рішень. Для забезпечення ефективного менеджменту необхідно організувати управління витратами в різних аспектах - за технологіями звичайні, інтенсивні тощо, центрами відповідальності, видами послуг, за відповідальними особами, що дозволяє всебічно аналізувати рівень витрат і визначати їх відповідність встановлення нормам і на цій основі розробляти власну політику управління витратами, застосовуючи ефективні методи і механізми на всіх рівнях управління. В сучасних умовах процес управління витратами обумовлюється господарською та фінансовою самостійністю підприємств. Господарська самостійність полягає у можливостях вибору організаційної форми підприємства, виду діяльності, виробничої програми, партнерів по бізнесу, отже суттєво зростає відповідальність керівників за прийняті рішення. Вимоги до управління витратами на підприємства визначаються різноманітними факторами а саме: зміна умов конкуренції; потреба покупців та продавців; впровадження гнучкого автоматизованого монтажного обладнання; комп'ютеризація процесу конструювання, контролю за якістю робіт. Однією

із вимог до управління витратами є визнання їх, як інструмента управління підприємства. Від рівня витрат залежить ефективність діяльності підприємства, його конкурентоспроможність. Витрати - це грошова оцінка матеріалів, сировини, трудових ресурсів, що використовуються в процесі виробництва; це об'єкт управління, який характеризується певними особливостями як динамізм, різноманітність, складність їх оцінки та обліку.

Ефективна система управління витратами ґрунтується на дотриманні певних принципів, а саме: системний підхід, який передбачає стратегічний й оперативний планування, облік та контроль виробничих витрат, оцінку роботи персоналу як системний підхід планових, облікових, контрольних-аналітичних та економічних розрахунків, спрямованих на досягнення підприємством високих результатів господарювання. Залежно від обраних підприємством економічних пріоритетів якими може бути оптимізація витрат, збільшення частки ринку, одержання цільового прибутку тощо; орієнтація на задоволення виключно власних інформаційних потреб підприємства при управлінні його виробничо-збутовою діяльністю. Дані системи управління витратами повинні мати суто внутрішнє призначення і за межі підприємства можуть виходити лише в ролі конфіденційної інформації; самостійне визначення самим підприємством форм та документації системи управління витратами. Цей принцип означає повну незалежність підприємства при встановленні порядку ведення внутрішнього обліку, контролю і звітності. Завданням останньої є забезпечення керівників підприємства необхідною інформацією; пріоритет стратегічних цілей перед поточними завданнями. Дотримання цього принципу вимагає від системи управління витратами глибокого обґрунтування стратегічних цілей підприємства, які не мають нічого спільного з декларацією бажаних напрямів розвитку чи очікуваних результатів. Стратегія повинна реально враховувати як внутрішні можливості господарства, так і весь спектр зовнішніх умов його функціонування. Завдання управлінського обліку – надати всю необхідну для цього інформацію. Відповідність за розробку стратегії несе керівництво, але високу якість

стратегічних управлінських рішень забезпечує внутрішній облік; принцип безперервності передбачає постійний пошук, передачу, нагромадження, обробку та аналіз інформації для потреб управління підприємством; наскрізна уніфікована стабільна систематизація та кодування всіх планово-облікових номенклатур. Даний принцип тісно пов'язаний з попереднім і вимагає сталої й вичерпної структуризації всіх інформаційних потоків системи управління витратами: про структурні підрозділи, їх спеціалізацію; склад витрат за статтями, перелік використовуваних технологічних матеріалів; про цінову інформацію, персонал. Особливо необхідна така уніфікація в умовах комп'ютеризації облікових процедур. Вона дозволяє швидко й точно ідентифікувати предмет інформаційного запиту з боку керівника, безпомилково відшукати потрібні дані, за потреби обрати їх і таким чином забезпечити прийняття обґрунтованого управлінського рішення.

Одночасно створюються технічні передумови використання інформації за багатьма напрямками; принцип бюджетного кошторисного методу управління витратами, собівартістю й дохідністю підприємства передбачає:

а) Визначення сфери діяльності господарства та його внутрішніх складових як центрів відповідальності;

б) Планування бюджетів структурних одиниць відповідно до їхніх диференційованих у межах підприємства економічних функцій;

в) Узагальнення бюджетів підрозділів і одержання генерального бюджету підприємства;

г) Визначення відповідності показників генерального бюджету стратегічним цілям підприємства;

д) Уточнення генерального бюджету та бюджетів підрозділів;

е) Організацію контролю за виконанням бюджетів;

Принцип взаємодії підрозділів підприємства через дані бюджетів передбачає визначення регулюючих параметрів внутрігосподарського обміну продукцією та послугами за допомогою цінових інструментів трансфертної природи. Завдяки цьому створюються передумови організації виробництва на

засадах замкненого циклу, що дозволяє підприємству загалом пропонувати на відкритому ринку продукти високого ступеня готовності до кінцевого споживання. Бюджетні та звітні матеріали створюють систему “опорних точок” внутрішньогосподарських економічних відносин; принцип оцінки результатів діяльності підрозділів на основі бюджетів і внутрішньої звітності надає системі управління витратами рис інструмента мотивації персоналу як головного елемента економічного механізму підприємства. По кожному підрозділу він відтворюється низовими системами планування, обліку, контролю та матеріального стимулювання; принцип участі персоналу підприємства партисипативності в процедурах управління витратами, що сприяє поглибленого ознайомленню кожного працівника незалежно від посади з характером діяльності, структурою та завданнями підрозділу й підприємства. Це сприяє збагаченню мотиваційних інструментів активізації персоналу, оскільки цілі підприємства стають цілями кожного працівника, колектив консолідується, виконання поставлених завдань стає джерелом морального задоволення працівників пробуджує у них почуття відповідальності, посилює зацікавленість у роботі, мобілізує творчу ініціативу; принцип періодичності.

Складання та обговорення документів системи управління витратами слід здійснювати за певним графіком, узгодженим з виробничою та збутовою циклічністю діяльності підприємства. Це стосується і матеріалів, отриманих керівниками. До функцій апарату управління підприємством належить встановлення конкретних дат підготовки й обговорення в колективах планових, облікових, контрольних та аналітичних документів; принцип економічної обґрунтованості та достовірності полягає в тому, що його дані повинні передусім точно відображати господарські операції, ретроспективну характеристику діяльності підприємства та його підрозділів. Щодо стратегічних планів, то вони повинні містити обґрунтування цілей і шляхів їх досягнення з такою глибиною аргументації, яку допускає доступна інформація про майбутній стан економічного середовища.

Висновки до розділу 3

Умовою дотримання цього принципу, як і попереднього, є використання функціональної структуризації виробничих витрат, на основі якої можна будувати прості і гнучкі алгоритми техніко-економічних розрахунків за допомогою як стандартних пакетів типу електронних таблиць, так і спеціалізованих пакетів прикладних програм витратно-цінового аналізу. Названі принципи вказують загальні напрями побудови системи управління витратами, а у конкретному господарстві застосовуються з урахуванням його організаційно-економічних особливостей. Обов'язковість дотримання всіх без винятку принципів не слід розглядати як абсолютну і тим більше як вимогу уніфікації системи управління витратами в усіх господарствах. Система управління витратами та форми її ведення визначаються самостійно кожним підприємством. Крім того, впровадження системи потребує певного часу для освоєння її методів та прийомів відповідними фахівцями: керівниками, галузевими спеціалістами, бухгалтерами. Для забезпечення системи управління витратами, яка б відповідала сучасним вимогам, виникає необхідність створення моделі автоматизації обробки інформації для прийняття рішень. Інформаційні системи розробляють відповідно основним функціям управлінців підприємства на трьохрівневому рівні.

Аналіз показує, що для ефективного використання ресурсів виробничих і оптимізації витрат доцільно створити комплексну систему управління витратами. В основі створення такої системи закладена ідея використання можливостей узгодженого впливу на витрати та якість виробів на кожній стадії життєвого циклу послуги. Спершу потрібно сформулювати низку вимог до формування системи управління витратами, а саме: єдність методів на різних рівнях управління витратами; органічне поєднання витрат з високою якістю послуг; удосконалення документообігу; недопущення зайвих витрат.

ВИСНОВКИ

Витрати є економічною категорією, що відображає грошові та матеріальні ресурси, використані у процесі підприємницької діяльності для досягнення поставленої мети, і в результаті використання яких відбувається підвищення економічних вигід шляхом збільшення активів або зменшення зобов'язань, унаслідок чого здійснюється оптимізація власного капіталу підприємства.

Найбільш поширеною в економічній літературі є класифікація витрат за трьома напрямками: 1) для оцінки запасів, визначення собівартості продукції і прибутку спожиті та неспожиті, витрати на продукцію та витрати періоду, основні та накладні, прямі та непрямі, одноелементні та комплексні, продуктивні та непродуктивні та ін.; 2) для здійснення процесу контролю та регулювання регульовані та нерегульовані, нормовані та ненормовані, заплановані та незаплановані; 3) для прийняття управлінських рішень і планування постійні та змінні, релевантні та нерелевантні чи безповоротні, середні та граничні витрати тощо.

Втім, у зв'язку з необхідністю групування витрат за критеріями, які б характеризували різні сторони діяльності підприємства, доцільно обрати такі критерії класифікації витрат діяльності підприємства: організаційно-управлінський, обліково-аналітичний та фінансово-економічний.

Механізм управління витратами підприємства є сукупністю способів і методичних підходів, які ґрунтуються на певних принципах і використанні яких суб'єктами управління дає їм змогу цілеспрямовано формувати витрати щодо їх видів, місць та об'єктів за постійного контролю над рівнем витрат, а також стимулювати їх зниження з урахуванням необхідності забезпечення розвитку підприємства.

Використання запропонованої моделі оцінювання ефективності управління витратами підприємства та комплексного показника, що її характеризуватиме, дасть змогу підприємствам об'єктивно контролювати чинники, що впливають на зміну витрат, постійно аналізуючи напрям та силу впливу цих чинників.

Крім цього додатково рекомендується проводити факторний аналіз досягнутого рівня ефективності управління витратами за рахунок оцінки відносних відхилень значень часткових параметрів від нормативів і обліку приналежності конкретного показника до тієї або іншої групи ефективності управління витратами в даному періоді. На основі аналізу факторів можна визначити, які можливості є у підприємства для мінімізації витрат та їх оптимізації в перспективі.

Основним видом економічної діяльності Управління, що визначає його спеціалізацію та забезпечує найбільшу частку виручки підприємства, є послуги охорони та пожежної сигналізації, також охорону об'єктів.

Необоротні активи Управління представлені лише нематеріальними активами, незавершеними капітальними інвестиціями й основними засобами, до того ж, питома вага останніх становить понад 90% вартості сукупних необоротних активів. З 2016 р. по 2018 р. їх первісна вартість збільшилася на 1110,1 тис. грн, що пояснюється придбанням нових основних засобів. Залишкова вартість зросла всього на 292,6 тис. грн, однак з 2017 р. по 2018 р. вона навіть дещо скоротилася - на 284,1 тис. грн, унаслідок зносу та нарахування амортизації.

В цілому загальна сума оборотних активів Управління поліції охорони у 2018 р. зменшилася порівняно до попереднього року на 913,5 тис. грн або 7,63%. Однак у порівнянні з 2016 р. відбулося збільшення сукупних оборотних активів підприємства на 1344,2 тис. грн або 13,83%. За період аналізу більш суттєво зросли необоротні активи підприємства, хоча їх питома вага менша.

Абсолютна сума усіх витрат на підприємстві збільшилась на 4058 тис. грн. внаслідок: зростання частки матеріальних витрат на 2679 тис. грн.,

що зумовлено підвищенням цін на сировину і матеріали, а також незначними перевитратами норм витрат матеріалів на одиницю продукції; збільшення витрат на оплату праці на 1424 тис. грн., або на 2,0%, що викликано зростанням ставок оплати праці та відрахувань на соціальні заходи на 326 тис. грн., але зменшились порівняно з 2010 роком на 0,1%; підвищення амортизаційних відрахувань на 268 тис. грн., або на 0,6% пов'язане із застосуванням прискореної амортизації.

Також спостерігається збільшення питомої ваги матеріальних витрат, витрати на оплату праці, амортизації та зменшення питомої ваги витрат на соціальні заходи, інші витрати.

В 2018 р. чистий прибуток підприємства порівняно до попереднього року збільшився на 514,9 тис. грн, а за весь період аналізу - на 346,3 тис. грн, тобто підприємство є стабільно прибутковим. Однак рентабельність діяльності має невисоке значення, тому керівництву необхідно впроваджувати заходи щодо підвищення прибутковості. Проведений економічний аналіз засвідчив досить неоднозначні тенденції щодо змін у фінансовому стані Управління поліції охорони.

За період аналізу збільшилися всі елементи операційних витрат підприємства, крім відрахувань на соціальні заходи, що знизилися в 2018 р. порівняно до 2016 р. на 2154,9 тис. грн або 29,96%. Це пов'язано зі зміною ставки нарахування єдиного соціального внеску. Варто зазначити, що витрати на оплату праці збільшилися на 4915,3 тис. грн або 27,34. Отриманий комплексний показник ефективності витрат має позитивне значення з тенденцією до збільшення, тому загальна оцінка дієвості механізму управління витратами діяльності Управління є позитивною. Проте, якщо зіставити значення інтегрального показника з рівнем планової рентабельності підприємства або з її середнім значенням у сфері виробництва дерев'яних будівельних конструкцій і столярних виробів, то висновки будуть не на користь Управління. Позитивний ефект від застосування існуючого механізму управління витратами є низьким.

За результатами розрахунків із використанням удосконаленого методичного підходу можна зробити висновок про поступове зниження ефективності управління матеріальними витратами та витратами на персонал, яке щоправда не набуло значних темпів. Натомість, управління витратами на необоротні активи характеризується зростаючою ефективністю, втім поки що має незначну вагомість і це є перспективним напрямом для підприємства.

Сумарна результативність витрат за напрямками без урахування ефективності сукупних витрат знижується, проте якщо застосувати коефіцієнт, який враховує динаміку рентабельності, то отримані дані свідчать про незначне підвищення ефективності механізму управління витратами підприємства.

Кінцевим етапом визначення ефективності управління витратами є узагальнення результатів оцінки, який дає змогу прийняти рішення про ефективність неефективність управління витратами підприємства та визначення шляхів підвищення ефективності управління витратами .

З аналізу даних можна зробити висновок про поступове зниження ефективності управління матеріальними витратами та витратами на персонал, яке щоправда не набуло значних темпів. Натомість, управління витратами на необоротні активи характеризується зростаючою ефективністю, втім поки що має незначну вагомість і це є перспективним напрямом для підприємства.

Сумарна результативність витрат за напрямками без урахування ефективності сукупних витрат знижується, проте якщо застосувати коефіцієнт, який враховує динаміку рентабельності, то отримані дані свідчать про незначне підвищення ефективності механізму управління витратами підприємства.

Успіх в плані діяльності конкретного підприємства полягає в досягненні цілі в плані отримання максимальної вигоди в питанні отримання прибутку.

Досягнення мети може бути реальним завдяки зростанню обсягу виробництва та забезпеченні конкурентоспроможної продукції або послуг, що надаються підприємством в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Герасимовича А.М. Аналіз банківської діяльності : підручник. Київ : КНЕУ, 2003. 599 с.
2. Шевчук В. О., Коновалова О. В., Пантелєєв В. П. Аналіз господарської діяльності : навч. посіб. Київ: ДП «Ін форм.-аналіт. агентство», 2011. 399 с.
3. Базілінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика : навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 328 с.
4. Болюх М. А., Бурчевський В. З., Горбаток М. І. Економічний аналіз : навч. посіб. / за ред. М. Г. Чумаченка. Київ : КНЕУ, 2001. 540 с.
5. Болюх М. А., Заросило А.П. Аналіз фінансово-господарської діяльності бюджетних установ : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2008. 344 с.
6. Васюренко О. В. Економічний аналіз діяльності комерційних банків : навч. посіб. /ред. О. В. Васюренко, К. О. Волохата. Київ: Знання, 2006. 463 с.
7. Економічний аналіз : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит» / за ред. Ф. Ф. Бутинця. Житомир : ПП «Рута», 2003. 680 с.
8. **Ажнюк М. О.** Основи економічної теорії : навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 368 с.
9. «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» Закон України нова редакція № 4212-VI від 22.12.2011 р. URL: <http://www.zakon2.rada.gov.ua>. (дата звернення: 14.09.2019).
10. Герасимович А. М., Парасій-Вергуненко І. М., Примостка Л. О. Збірник задач з аналізу банківської діяльності : навч. посіб. / за ред. проф. А. М. Герасимовича. Київ : КНЕУ, 2006. 504 с.
11. Кіндрацька Г. І. Економічний аналіз : підручник Кіндрацька Г. І., Білик М. С., Загородній А. Г. ; 3-тє вид., переробл. і доп. Київ : Знання, 2008. 487 с.

12. Ковбасюк М. Р. Економічний аналіз діяльності комерційних банків і підприємств : навч. посіб. М. Р. Ковбасюк. Київ : Видавничий дім «Скарби», 2001. 336 с.
13. Кононенко О. Аналіз фінансової звітності. Харків : Фактор, 2008. 208с.
14. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств : навч. посіб. М. Я. Коробов. Київ : Т-во «Знання», КОО, 2000. 378 с.
15. Крамаренко Г. О. Фінансовий аналіз і прогнозування Г. О. Крамаренко. Київ: Центр навчальної літератури, 2003. 224 с.
16. Крамаренко Г. О. Фінансовий аналіз : підручник Г. О. Крамаренко, О. Є. Чорна. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 392 с.
17. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз сільськогосподарських підприємств : навч. посіб. Л. А. Лахтіонова. Київ : КНЕУ, 2004. 365 с.
18. Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності / Затверджено наказом Міністерства фінансів України № 476 від 11.04.2013 р., із змінами URL: <http://www.minfin.gov.ua>.(дата звернення: 10.10.2019).
19. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства / Затверджено наказом Міністерства економіки України № 14 від 19.01.2006 р. (у редакції наказу Міністерства економіки України № 1361 від 26.10.2010 р.), URL: <http://www.me.gov.ua>.(дата звернення: 15.11.2019).
20. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності / Затверджено наказом Міністерства фінансів України № 433 від 28.03.2013 р., із змінами.URL: <http://www.minfin.gov.ua>. (дата звернення: 15.11.2019).
21. Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті : навч. посіб. Гаркуша Н. М., Цуканова О. В., Горошанська О. О. Київ : Знання, 2011. 591 с.

22. Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті : навч. посіб. / за ред. Ф. Ф. Бутинця, М. М. Шигун. Житомир : ЖДТУ, 2004. 352 с.
23. Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті : навч. посіб. Сметанко О. В., Шарапова І. С., Горбачьов В. О., Бурдюг Н. В., Коваленко Г. С., Сорокіна О. С., / за ред. О. В. Сметанко. Київ: ЦУЛ, 2013. 456 с.
24. Національне положення стандарт бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» / Затверджено наказом Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р., із змінами URL: <http://www.minfin.gov.ua>. (дата звернення: 15.11.2019).
25. Камінська Т.Г., Шатковська Л.С., Шиш А.М. Обліково-аналітичне забезпечення фінансового менеджменту на сільськогосподарських підприємствах: монографія / за ред. к.е.н., доцента Т. Г. Камінської. Київ : ЦП «Компринт», 2013. 329 с.
26. Організація і методика економічного аналізу : навч. посіб. Т.Д. Косова., П. М. Сухарев , Л. О. Ващенко Київ: Центр учбової літератури, 2012. 528 с.
27. Павловська О. В. Фінансовий аналіз : навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. О.В. Павловська., Н.М. Притуляк., Н.Ю. Невмержицька. Київ : КНЕУ, 2002. 388 с.
28. Подольська В. О. Фінансовий аналіз : навч. посіб. В. О. Подольська, О. В. Яріш. Київ : Центр навчальної літератури, 2007. 488 с.
29. Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями / Затверджено постановою Правління Національного банку України № 23 від 25.01.2012 р., із змінами URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>. (дата звернення: 20.11.2019).
30. Положення стандарти бухгалтерського обліку / Бухгалтерський тижневик «Дебет-Кредит». URL: <http://www.dtk.com.ua>. (дата звернення: 25.11.2019).

31. Попович П. Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання: підручник П. Я. Попович ; 3-тє вид., переробл. і доп. Київ : Знання, 2008. 630 с.
32. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. Г. В. Савицька ; 3-тє вид., випр. і доп. Київ: Знання, 2007. 668 с.
33. Селіверстова Л. С. Фінансовий аналіз : навч-метод. посіб. Л. С. Селіверстова, О. В. Скрипник, / за заг. ред. С. М. Безрутенка. Київ : Видавництво «Центр учбової літератури», 2012. 274 с.
34. Старостенко Г. Г. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Г. Г. Старостенко, Н. В. Мірко. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 224 с.
35. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз бізнесу : навч. посіб. Ю. М. Тютюнник. Полтава : ІнтерГрафіка, 2004. 288 с.
36. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз : навч. посіб. для дистанц. навчання Ю. М. Тютюнник. Полтава : ПДАА, 2007. 296 с.
37. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Ю. М. Тютюнник. Полтава : ПДАА, 2009. 406 с.
38. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Ю. М. Тютюнник. Полтава : ПДАА, 2009. 399 с.
39. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз. Практикум : навч. посіб. Ю.М. Тютюнник, С.В. Тютюнник, А. П. Дорошенко Полтава : РВВ ПДАА, 2010. 354 с.
40. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Ю. М. Тютюнник. Київ : Знання, 2012. 815 с.
41. Буряк П. Ю., Римар М. В., Бець М. Т. Фінансово-економічний аналіз : підручник / під заг. ред. П. Ю. Буряка, М. В. Римара. Київ : ВД «Професіонал», 2004. 528 с.
42. Цал-Цалко Ю. С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз : навч. посіб. Ю. С. Цал-Цалко ; 2-е вид., переробл. і доп. Київ : ЦУЛ, 2002. 360 с.
43. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз : підручник Ю. С. Цал-Цалко. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 566 с.

44. Шеремет А. Д. Методика фінансового аналізу /А. Д. Шеремет, Р. С. Сайфулин. Миколаїв : ІНФРА-М, 2001. 181 с.
45. Шморгун Н. П. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Н. П. Шморгун, І. В. Головка. Київ : ЦНЛ, 2006. 528 с.
46. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський та управлінський облік /Ф.Ф. Бутинець. Житомир, 2002. 480 с.
47. Грешак М.Г., Коцюба О.С. Управління витратами: навч.- метод. посіб. для самост. вивч. дисц. М.Г. Грешак, О.С. Коцюба. Київ : КНЕУ, 2002. 131 с.
48. Крапова Т.П. Управлінський облік . Миколаїв: Інфа., 2002. 436 с.
49. Крушельницька О.В. Управління витратами: навч. посіб. О.В. Крушельницька. Житомир, 2005. 289 С.
50. Партин Г.О. Формування стратегічної моделі управління витратами підприємства / Г.О. Партин. 2004. Суми 124-133 с.
51. Цал-Цалко Ю.С. Витрати підприємництва: навч. посіб. Ю.С. Цал-Цалко. Київ : ЦУЛ, 2002. 656 с.
52. Череп А.В. Управління витратами суб'єктів господарювання. Ч.1: монографія / А.В. Череп. 2-є вид. стереотип. Харків : ВД "ІНЖЕК", 2007. 368 с.
53. Аналіз банківської діяльності : підручник / за ред. А. М. Герасимовича. Київ : КНЕУ, 2003. 599 с.
54. Чумаченко М., Білоусова І. Економічна робота на підприємстві та П(С)БО 16 «Витрати» / Бухгалтерський облік і аудит. Суми, 2007. 13-16 с.
55. Чумаченко М., Білоусова І. П(С)БО 16 «Витрати» таки перешкоджає економічній роботі / Бухгалтерський облік і аудит. Суми, 2007. 3-10 с.
55. Голов С. Чи перешкоджає П(С)БО 16 «Витрати» економічній роботі на підприємстві? / Бухгалтерський облік і аудит. Суми, 2007. 25 с.
56. Ластовецький В. Інформаційне забезпечення підприємницької діяльності / Бухгалтерський облік і аудит. Суми, 2006. 7-10 с.

57. Гриньов А.В. Концептуальні засади стратегічного управління інноваційним розвитком підприємства. Дніпропетровськ, 2009. Випуск 154.131 141с.

58. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи: навч. посіб. С.М. Ілляшенко. Суми: ВТД "Університетська книга", 2008. 278 с.

59. Бець М.Т., Руденко Т.І. Механізм формування товарної політики суб'єкта господарювання на регіональному рівні за критерієм конкурентоспроможності товару / Науковий вісник НЛТУ України. Суми 2011. Вип. 21.7. 169-177 с.

60. Бойчик І.М. Економіка підприємства: навчальний посібник І.М. Бойчик. Київ : Атака, 2006. 528 с.

61. Економіка підприємства: навч. посібник / За заг. ред. О.І. Амоші. Донецьк: Норд-комп'ютер, 2008. 383 с.

62. Економіка підприємства: підручник / за ред. А.В. Шегди. Київ : Знання, 2006. 615 с.

63. Чаюн І.О., Богословець М.Г., Стасюк Л.Л., Економіка підприємства: підручник / за заг. ред. Н.М. Ушакової. Київ. нац. торг.-екон. ун-т., 2005. 569 с.

64. Замула І.В., Іваненко В.О. Аналіз обсягів виробництва промислової продукції на основі даних статистичної звітності / Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 1(19). 166-173 с.

65. Каплун І.П., Колісниченко Е.В., Панченко В.О. Інтелектуальна власність: навч. посібник у 2 част., Ч. 2. Суми: «Видавництво СумДУ», 2010. 140 с.

66. Козик В.В. Організація виробництва: навч. посіб / В.В. Козик, А.С. Гавриляк. Київ : Знання, 2011. 222 с.

67. Літвінова В.О. Проблеми класифікації факторів конкурентоспроможності продукції. *«Науковий вісник Ужгородського університету»*. 2011. Серія Економіка. Спецвипуск 33. Частина 2. 165-171 с.

68. Опарін В.М. Фінанси: загальна теорія: навч. посібник. Київ: КНЕУ, 2001. 524 с.
69. Поддєрьогін А. М., Буряк Л. Д. Фінанси підприємств: підручник / керівник авт. кол. і наук. ред.. А. М. Поддєрьогін. 3-тє вид., перероб. та доп. Київ : КНЕУ, 2000. 460 с.
70. Примак Т.О. Економіка підприємства: навчальний посібник / 5 те вид., стер. Київ : Вікар, 2008. 219 с.
71. Тарасюк Г.М., Шваб Л.І. Планування діяльності підприємства: навч. Посіб. Київ : Каравела, 2003, 432 с.
72. Швиданенко Г.О. Економіка підприємства: підручник Г.О. Швиданенко, В.Г. Васильков, Н.П. Гончарова. / за заг. ред. Г.О. Швиданенко. Київ : КНЕУ, 2009. 598 с.
73. Шляга О. В. Прибуток та рентабельність як показники ефективності виробництва О. В. Шляга, Л. І. Шипуля Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2014. № 8. 75-81 с.
74. Антонюк Р. Р. Прибутковість сільськогосподарських підприємств: природа категорії Р. Р. Антонюк / *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства* 2012.- №126. 50- 55 с.
75. Огійчук М. Ф. Суть прибутку та підходи до методики його визначення М. Ф. Огійчук Економіка АПК. 2009. № 6. 31-45 с.

ДОДАТОК А

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на 31 грудня 2016 р.

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	0	12 241
первісна вартість	1001		12 392
накопичена амортизація	1002		151
Незавершені капітальні інвестиції	1005	3	38
Основні засоби	1010	0	9 159
первісна вартість	1011	5	26 221
знос	1012	5	17 062
Інвестиційна нерухомість	1015		
Довгострокові біологічні активи	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030		
інші фінансові інвестиції	1035		520
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040		
Відстрочені податкові активи	1045		
Інші необоротні активи	1090		508
Усього за розділом I	1095	3	22 466
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	2 173	4 472
виробничі запаси	1101	2 173	4 472
товари	1104		
Поточні біологічні активи	1110		
Векселя одержані	1120		
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги:	1125	984	446
первісна вартість		984	552
резерв сумнівних боргів			106
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	147	336
з бюджетом	1135		
у тому числі з податку на прибуток	1136		
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	34	601
Поточні фінансові інвестиції	1160		
Грошові кошти та їх еквіваленти	1165	1 794	3 322
у тому числі готівка	1166		

у тому числі рахунки в банках	1167	1 794	3 322
(із рядка 1167 у т.ч. на спец.рахунку ПДВ)			
Витрати майбутніх періодів	1170	16	74
Інші оборотні активи	1190	501	975
Усього за розділом II	1195	5 649	10 226
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300	5 652	32 692

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал	1400		
Капітал у дооцінках	1405		12 702
Додатковий капітал	1410		5 676
Резервний капітал	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	59	5 404
Неоплачений капітал	1425		
Вилучений капітал	1430		
Усього за розділом I	1495	59	23 782
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		
Довгострокові кредити банків	1510		
Інші довгострокові зобов'язання	1515		
Довгострокові забезпечення	1520		
у тому числі довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521		
Цільове фінансування	1525		
Усього за розділом II	1595	0	0
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600		
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610		
товари, роботи, послуги	1615	560	39
розрахунки з бюджетом	1620	506	291
у тому числі з податку на прибуток	1621	13	107
розрахунки зі страхування	1625	368	1
розрахунки з оплати праці	1630	715	4
одержаними авансами	1635	2 965	5 758
Поточні забезпечення	1660	27	2 718
Доходи майбутніх періодів	1665		

Інші поточні зобов'язання	1690	452	99
Усього за розділом III	1695	5 593	8 910
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримання для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900	5 652	32 692

Керівник

Головний бухгалтер

ДОДАТОК Б

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

за
2016
рік

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За попередній період
1	2	3	4
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	100 790	7 385
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(88 497)	(6 439)
Валовий:			
прибуток	2090	12 293	946
збиток	2095	(0)	(0)
Інші операційні доходи	2120	2 040	3 717
Адміністративні витрати	2130	(8 219)	(630)
Витрати на збут	2150	(85)	(22)
Інші операційні витрати	2180	(4 445)	(3 939)
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	1 584	72
збиток	2195	(0)	(0)
Доход від участі в капіталі	2200		
Інші фінансові доходи	2220		
Інші доходи	2240	272	
Фінансові витрати	2250	( )	( )
Втрати від участі в капіталі	2255	( )	( )
Інші витрати	2270	(1 411)	( )
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	445	72
збиток	2295	(0)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	(107)	(13)
Прибуток (збиток) від припинення діяльності після оподаткування	2305		
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	338	59
збиток	2355	(0)	(0)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За попередній період
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	8 806	
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		
Накопичені курсові різниці	2410		
Частка іншого сукупного доходу асоційних та спільних підприємств	2415		
Інший сукупний дохід	2445		
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	8 806	0
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	8 806	0
Разом	2465	9 144	59

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За попередній період
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	19 571	1 407
Витрати на оплату праці	2505	55 597	6 320
Відрахування на соціальні заходи	2510	11 441	2 223
Амортизація	2515	2 762	5
Інші операційні витрати	2520	11 865	1 075
Разом	2550	101 236	11 030

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За попередній період
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600		
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610		
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615		
Дивіденди на одну просту акцію	2650		

Керівник

Головний бухгалтер

ДОДАТОК В

Примітки до Звіту про фінансові результати
Розшифровка змісту окремих рядків витрат

1. Рядок 2050 "Собівартість наданих послуг охорони".

№ пп	Найменування статей витрат	За звітний період	За попередній період	Різниця
	ПРЯМІ ВИТРАТИ	79 882,0	5 837,0	
1	Матеріальні витрати	15 395,0	1 018,3	
1.1	<i>матеріали для виконання монтажних робіт</i>	6 890,2	455,9	
1.2	<i>ПММ</i>	5 875,3	438,2	
1.3	<i>запчастини</i>	856,0	55,6	
1.4	<i>спецзасоби</i>	430,8		
1.5	<i>речове майно</i>	1 342,7	68,6	
1.6	<i>дипломи, посібники</i>	0,0		
1.7	<i>продукти харчування для курсантів</i>	0,0		
2	Витрати на оплату праці основних виконавців, в т.ч.	46 630,2	3 005,5	
2.1	<i>вільнонаймані працівники</i>	18 630,9	1 335,0	
2.2	<i>атестований склад</i>	27 999,3	1 670,5	
3	Нарахування ЄСВ на ФОП основних виконавців, в т.ч.	9 471,4	1 055,2	
3.1	<i>вільнонаймані працівники</i>	4 049,3	482,1	
3.2	<i>атестований склад</i>	5 422,1	573,1	
4	Амортизація необоротних активів	1 872,0	2,7	
5	Амортизація нематеріальних активів	0,9		
6	Вартість придбаних послуг, прямо пов'язаних з наданням послуг охорони	2 774,1	329,1	
6.1	<i>Послуги зв'язку</i>	2 774,1	227,6	
6.2	<i>Інші (розшифрувати)</i>	0,0	101,5	
7	Витрати на страхування:	1 309,9	135,5	
7.1	<i>транспортних засобів</i>	207,8		
7.2	<i>цивільної відповідальності</i>	56,1	0,5	
7.3	<i>майна</i>			

7.4	<i>фінансових ризиків</i>	1 046,0	135,0	
7.5	<i>відповідальності</i>			
7.6	<i>інші</i>			
8	Інші прямі витрати:	2 428,5	290,7	
8.1	Оренда приміщень для розміщення обладнання зв'язку	564,2	47,3	
8.2	Витрати на службові відрядження працівників, які задіяні з метою здійснення послуг охорони	149,9	3,0	
8.3	Витрати на ремонт та обслуговування основних засобів	974,2	94,8	
8.3.1	<i>обладнання</i>	40,4	0,9	
8.3.2	<i>автотранспорт</i>	739,6	91,0	
8.3.3	<i>оргтехніка</i>	71,2	2,9	
8.3.4	<i>інші</i>	123,0		
8.4	Витрати на утримання собак		1,5	
8.5	Автопослуги	4,1	8,3	
8.6	Медогляд	5,6	0,3	
8.7	Послуги охорони	730,5	70,0	
8.7.1	<i>сума по договору з райвідділами на реагування ПЦО</i>			
8.7.2	<i>договора суборенди на охорону</i>	730,5	70,0	
8.8	Інші (розшифрувати)	0,0	65,5	
	ЗАГАЛЬНОВИРОБНИЧІ ВИТРАТИ	7 179,4	601,6	
1	Матеріальні витрати	1 215,6	78,2	
1.1	<i>пально-мастильні матеріали</i>	600,9	54,4	
1.2	<i>канцтовари</i>	197,2	12,8	
1.3	<i>госптовари та інвентар</i>	91,6	1,3	
1.4	<i>інше</i>	325,9	9,7	
2	Витрати на оплату праці загальнови­робничого персоналу, в т.ч.	3 063,2	215,4	
2.1	<i>вільнонаймані працівники</i>	2 028,4	133,2	
2.2	<i>атестований склад</i>	1 034,8	82,2	
3	Нарахування ЄСВ на ФОП загальнови­робничого персоналу, в т.ч.	656,5	76,2	
3.1	<i>вільнонаймані працівники</i>	439,2	48,0	
3.2	<i>атестований склад</i>	217,3	28,2	

4	Витрати на службові відрядження	12,3		
5	Амортизація необоротних активів	411,8		
6	Амортизація нематеріальних активів	1,0		
7	Витрати на ремонт та обслуговування основних засобів	309,4	117,9	
7.1	<i>обладнання</i>			
7.2	<i>автотранспорт</i>	107,7	22,3	
7.3	<i>оргтехніка</i>	1,4	0,8	
7.4	<i>інше</i>	200,3	94,8	
8	Витрати на оренду	21,0		
9	Витрати на опалення, освітлення, водопостачання, тощо	506,2	47,3	
10	Витрати на охорону праці та техніку безпеки	4,2		
11	Витрати на страхування, в т.ч.	25,5	0,1	
11.1	<i>транспортних засобів</i>	8,0		
11.2	<i>цивільної відповідальності</i>	16,4	0,1	
11.3	<i>майна</i>	1,1		
11.4	<i>фінансових ризиків</i>			
11.5	<i>відповідальності</i>			
11.6	<i>інші</i>			
12	Інші загальновиробничі витрати, в т.ч.	952,7	66,5	
12.1	<i>зв'язок</i>	12,6	0,6	
12.2	<i>оренда</i>		1,8	
12.3	<i>виготовлення тендерної документації</i>			
12.4	<i>експертна оцінка</i>	34,1	2,8	
12.5	<i>автопослуги</i>			
12.6	<i>медогляд</i>	40,4	2,9	
12.7	<i>навчання</i>	865,6	56,9	
12.8	<i>інше (розшифрувати)</i>	0,0	1,5	
ВСЬОГО		87 061,4	6 438,6	

Керівник

С.О.Рубанов

Головний бухгалтер

О.М.Фоміна

Декларація академічної доброчесності здобувача вищої освіти ЗНУ

Я Усікова Аліна Олександрівна, студентка 2 курсу, заочної форми навчання, економічного факультету, спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування, освітньої програми «Фінанси і кредит» , адреса електронної пошти bordyug0301@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Вдосконалення формування витрат в Управлінні поліції охорони в Запорізькій області» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям *академічної доброчесності* у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (студент) _____
Дата _____ Підпис _____ ПІБ (науковий керівник) _____